

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Studium humanitní vzdělanosti

Bakalářská práce

Institut politických studií v Lyonu – tradice, historie, význam

Nikita Bernardová

Vedoucí práce: prof. PhDr. Zdeněk Nešpor, Ph.D.

Praha 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 30. 4. 2024

.....
Nikita Bernardová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala prof. PhDr. Zdeňkovi Nešporovi, Ph.D. za jeho pomoc, připomínky a rady při vedení mé bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala zastoupení Sciences Po Lyon z oddělení právních záležitostí a paní knihovnici za velkou ochotu při hledání v archivech. V poslední řadě děkuji rodině za podporu a trpělivost při psaní mé práce.

Obsah

1. ÚVOD	5
1.1. CÍLE A METODY PRÁCE	6
1.2. PŘEHLED LITERATURY A PRAMENŮ	7
2. FRANCOUZSKÝ VYSOKOŠKOLSKÝ SYSTÉM	9
2.1. KLASIFIKACE FRANCOUZSKÝCH VYSOKÝCH ŠKOL	9
2.2. UNIVERZITY VS. <i>GRANDES ÉCOLES</i>	10
2.3. PŘEDSTAVENÍ SCIENCES PO.....	12
2.3.1. <i>Émile Boutmy, otec zakladatel</i>	12
2.3.2. <i>Založení školy</i>	14
2.3.3. <i>Sciences Po dnes</i>	17
3. HISTORIE INSTITUTU POLITICKÝCH STUDIÍ V LYONU	18
3.1. ZALOŽENÍ ŠKOLY (1948–1957).....	18
3.2. OBDOBÍ REFORM (1957–1968)	20
3.3. KVĚTEN 1968 A JEHO DOPADY.....	22
3.4. ROKY 1968–1978 A RESTRUKTURALIZACE LYONSKÉHO INSTITUTU	23
3.5. ROKY 1980–2000.....	25
3.6. ROKY 2000: NOVÉ STOLETÍ, NOVÉ PŘÍLEŽITOSTI	27
4. ZÁVĚREČNÉ SROVNÁNÍ SCIENCES PO LYON OD ROKU 1948 DODNES	30
4.1. PRVNÍCH TŘICET LET LYONSKÉHO INSTITUTU (1948-1978).....	30
4.2. POSLEDNÍCH TŘICET PĚT LET LYONSKÉHO INSTITUTU (1989-2024).....	35
4.3. SCIENCES PO LYON DNES.....	39
5. ZÁVĚR	43
ZDROJE	45
PŘÍLOHY	48

1. Úvod

Téma historie Institutu politických studií v Lyonu jsem si zvolila z jednoduchého důvodu. Před dvěma lety jsem tam měla díky projektu Erasmus+ možnost studovat a tehdy to pro mě bylo poprvé, co jsem na vlastní kůži poznala jiný vysokoškolský systém, než je ten český. Do té doby jsem Sciences Po neznala a o Institutu jsem v českém prostředí mnoho informací nenalezla. Až později, během studia ve Francii, jsem začala zjišťovat, že systém Sciences Po je velmi specifický a že se jedná i prestižní institut známý po celém světě. Zrodil se v Paříži, kde má dnes svou základnu, postupem let se však rozrostl i do ostatních francouzských měst, včetně Lyonu, o kterém bude tato práce. O Sciences Po obecně toho naleznete mnoho jak na internetu, tak v literatuře, o historii lyonské školy se však tolik nedočtete. Proto bych ráda s pomocí francouzských pramenů představila i v našem českém prostředí tento specifický francouzský institut a vyložila tradici, historii a význam lyonské školy, která se formovala v první polovině 20. století.

Jak jsem již zmiňovala, o historii Sciences Po Lyon jsem v češtině nemohla před svým odjezdem najít mnoho informací, proto bych touto prací ráda pomohla někomu, koho by historie školy zajímala a třeba přemýšlel o její návštěvě či studiu. Její historie je opravdu zajímavá a je škoda, že ji nikdo ještě pořádně nezpracoval, proto jsem se rozhodla se o to pokusit sama. Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy spolupracuje se Sciences Po Lyon v rámci programu Erasmus+.

V první části své práce popíšu francouzský vysokoškolský systém, jeho principy, náročnost, metodiku výuky atd. Rozliším veřejné francouzské univerzity od tzv. *grandes écoles* a vysvětlím, kam se řadí Sciences Po. Zaměřím se speciálně právě na Sciences Po, které je svou výukou velmi specifické a představím jeho historii ve Francii, jak vznikalo z původní Svobodné školy politických věd (*L'École Libre des sciences politiques*), kterou založil Émile Boutmy v roce 1871, jaká byla vize zakladatele a jak se Institut postupně rozrostl a pronikl i do ostatních měst po celé Francii.

Ve druhé části konkrétně představím dějiny lyonské školy vznikající v první polovině 20. století. Začnu rokem 1948, tedy založením školy a budu mapovat její chronologický vývoj. Popíšu mnohačetné reformy a snahu o restrukturalizaci Institutu, připomenu významná jména spojená s historií školy a neopomenu ani náročné a mnohdy neúspěšné začátky, které měly za následek vytvoření představy o špatné pověsti školy. Jednotlivé podkapitoly vždy rozdělím tak, aby popisovaly desetileté, maximálně dvacetileté časové

období a jejich návaznost tak dávala smysl. Připomenu i rok 1968, který byl náročný pro většinu univerzit po celé Francii, zmíním pak konkrétní dopady a důsledky, které vyvolal pro Sciences Po Lyon. Do poslední podkapitoly uvedu změny v celém období od roku 2000, kde je vidět významná snaha nových ředitelů o zlepšení prestiže a konkrétní kroky, které za tímto cílem podnikli. Současnou situaci školy si nechám až do poslední, čtvrté kapitoly, abych na ní demonstrovala výsledek historie, kterou ve své bakalářské práci popisuji.

Poslední kapitolu jsem se rozhodla pojmout trochu netradičně. Rozdělím ji na tři podkapitoly – srovnání prvních třiceti let Institutu politických studií v Lyonu, srovnání a analýzu posledních pětácti let Institutu a Sciences Po Lyon dnes. Budu se tak snažit o jakési zjednodušené shrnutí, ale i implementování nových poznatků, pomocí kterých bude snazší pochopit změny a velký pokrok školy.

Pro každou z kapitol použiji trochu jinou metodologii, ale můj cíl zůstane stejný – ukázat proměny a vývoj, jaký lyonská škola za několik desítek let od svého vzniku prodělala.

1.1. Cíle a metody práce

První kapitola práce bude sloužit k porozumění fungování francouzského vysokoškolského systému. Cílem bude čtenáři představit odlišný systém vysokého školství a představit funkci Institutů politických studií ve Francii.

Při mapování úplných počátků Institutu politických studií se zaměřím na období 2. poloviny 19. století, kdy se škola díky svému zakladateli Émilovi Boutmymu začala formovat. Tuto kapitolu zařadím s cílem pomoci čtenáři pochopit základní filosofii školy, která se ani za několik stovek let nezměnila.

V hlavní části práce, kde budu popisovat historii Institutu politických studií v Lyonu, se přesunu do první poloviny 20. století. Zaměřím se na první roky a velké proměny školy v letech od roku 1948 s cílem detailně přiblížit a analyzovat všechny důležité momenty v historii školy. Popíšu jednotlivá období za vedení různých ředitelů a historii budu mapovat až do současnosti. To bude mít za následek užití různých pramenů a metodologie vzhledem k velké proměně v čase.

Ve své práci se budu také snažit zjistit, jaké ohlasy měla škola v jednotlivých letech ve městě, ale i v celé Francii. Budu hledat v lokálním tisku a novinách, v archivech a v knihovnách a do práce zahrnu i dobové důkazy o pověsti školy. Budu také zkoumat Sciences Po Lyon v číslech, to znamená vývoj počtu studentů během let, statistiky toho, jak si škola vedla v jednotlivých školních obdobích, selektivitu a atraktivitu školy atd.

Historii lyonské školy budu sledovat formou analýzy dostupných pramenů a literatury a jejich kompilace a komparace. Většina mých zdrojů a pramenů je ve francouzštině, některé i v angličtině, budu je tedy překládat do češtiny. Mimo to budu analyzovat rozhovor o proměnách Sciences Po Lyon v posledních třiceti pěti letech, který jsem vedla s panem profesorem Jean-Louis Mariem. Ten na Sciences Po Lyon působí od roku 1989. Dále budu využívat především dostupnou francouzskou literaturu, dokumenty, noviny a časopisy nalezené v archivu Sciences Po Lyon a v archivu města Lyon. Také využiji zprávy minulých ředitelů školy, hodnotící zprávy Výsoké rady pro hodnocení výzkumu a vysokého školství a zmínky na internetu.

Cílem práce je zmapovat historii Institutu politických studií v Lyonu, jeho tradici a význam. Mimo to zůstane cílem i závěrečné srovnání proměn školy v minulých desítkách let a zhodnocení stavu dnes.

1.2. Přehled literatury a pramenů

Jedním ze stěžejních písemných pramenů, o který se v této práci opírám, je spis zabývající se historií Institutu politických studií v Lyonu od jeho založení v roce 1948 až do roku 1978. Spis je pod originálním francouzským názvem „*L'Institut d'études politiques de Lyon (1948-1978)*“¹ uložen v archivu Sciences Po Lyon, který se nachází v oddělení „*Affaires Juridiques*“. Pracovala jsem s originálním zněním, které na konci 80. let minulého století psal na stroji tehdejší ředitel Sciences Po Lyon a zároveň významný francouzský historik, Marcel Pacaut. Ten byl ředitelem školy přes 20 let, konkrétně v období od roku 1960 do roku 1981. Jelikož je celý spis psán jen jedním autorem, který byl zároveň úzce spjat s Institutem, může být jeho pohled na jednotlivé segmenty historie školy mírně zaujatý a málo kritický, proto jsem v rámci přípravy na bakalářskou práci tento historický pramen přeložila do češtiny a díky informacím, které v něm byly obsažené, hledala v archivu další užitečná vodítka a prameny.

Ty jsem našla v Archivu města Lyon („*Archives municipales de Lyon*“), zde se jednalo především o stará vydání francouzských novin „*Le Monde*“, která školu zmiňovala a také o zmínky v regionálním deníku se sídlem v Lyonu, „*Le Progrès*“. Novinové články mi poskytly větší objektivitu a dokázala jsem pomocí nich zjistit i mínění veřejnosti a osob, které nejsou se školou spojeny. Další prameny, jako třeba brožury ke studiu na škole z minulých let, jsem našla v archivu Sciences Po Lyon a v knihovně Sciences Po Lyon, které

¹ archiv Sciences Po Lyon, spis „*L'Institut d'études politiques de Lyon (1948-1978)*“, Marcel Pacaut

se nachází přímo ve škole. Brožury ke studiu však považuji za nejméně objektivní, protože zmiňují pouze úspěchy a dobré stránky školy, musela jsem je tedy brát s rezervou a informace proložit i jinými zdroji.

Při psaní první kapitoly, ve které popisuji úplné začátky Sciences Po, jsem především čerpala z knihy „*L'École libre des sciences politiques (1871-1945)*“², která byla vydána roku 1963 Pierem Rainem. Mapuje historii Sciences Po (pod tehdejším názvem Svobodná škola politických věd) od úplného založení Émilem Boutmyem až do konce druhé světové války. V této kapitole jsem také využila literaturu, která kromě biografie zakladatele Émila Boutmyho popisuje i jeho motivaci k založení dnes známé školy, její tradici a hodnoty. Knihu pod názvem „*Émile Boutmy – Le père de Sciences Po*“³, sepsali v roce 2013 jeho potomci, François a Renaud Leblond. Rozhodli se k tomu poté, co na půdě starého rodinného domu našli mnoho sešitů a rukopisů Émila Boutmyho.

Jako stěžejní literatura pro mou bakalářskou práci, konkrétně pro její druhou kapitolu, mi posloužila kniha, která byla vydaná na oslavu sedmdesáti let od založení školy. Obsahuje něco málo z historie, rozhovory s významnými představiteli školy, zajímavé fotografie a informace o škole v minulých letech. Byla vydaná v roce 2018 pod názvem „*Une grande école de la cité: Sciences Po Lyon, 70 ans*“⁴. Stejně jako brožury ke studiu může být tato literatura ovlivněna zainteresovanými autory, kteří pracují na Sciences Po Lyon. Kniha vznikla jako oslava školy, vzpomíná tedy především na úspěchy a dobré momenty, chybí v ní kritika, kterou musím hledat jinde.

Mým dalším zdrojem mi byl i rozhovor s panem profesorem Jean-Louis Mariem, který na Sciences Po Lyon působí již od roku 1989, přitom Sciences Po i vystudoval, akorát jeho pobočku v Bordeaux. Bavili jsme se o změnách, které na škole v posledních pětadvaceti letech nastaly, jaké byly jeho začátky na škole a jakým směrem si myslí, že se škola nyní ubírá. Jeho jednotlivá tvrzení jsem použila jako ilustraci k faktům, která jsem vyčetla z příslušné literatury a rozhovor jsem analyzovala především ve čtvrté kapitole, konkrétně v podkapitole 4.2. V práci jsem využila jsem pouze ta tvrzení, která jsem dokázala podložit faktickými informacemi, některé odpovědi pana profesora mohou být ovlivněny jeho osobními postoji a charakterem. Překlad a přepis rozhovoru je dostupný v příloze k bakalářské práci.

²RAIN, Pierre, *L'École libre des sciences politiques 1871–1945*, Paris: Fondation nationale des sciences politiques, 1963, ISBN 9782724684483.

³LEBLOND, François et Renaud. *Émile Boutmy, le père de Sciences Po*. Librinova, 2022, ISBN 979-10-405-1459-6

⁴ *Une grande école de la cité: Sciences Po Lyon, 70 ans*. Libel, 2018. ISBN 978-2-917659-80-9.

2. Francouzský vysokoškolský systém

2.1. Klasifikace francouzských vysokých škol

Klasifikace vysokoškolského systému ve Francii je poměrně náročná, protože záleží na zkoumaných kritériích, já se však budu řídit klasifikací, kterou vydalo v roce 2022 ministerstvo vzdělávání vysokého školství a výzkumu ve Francii, a která identifikuje šest typů institucí.⁵

Prvním typem jsou veřejné univerzity a k nim připojené ústavy. Jde o multidisciplinární instituce pojmenované podle měst, ve kterých se nacházejí (např. *Université de Strasbourg*). Dle statistiky z roku 2021 se v této kategorii nacházelo 71 univerzit, nepočítaje jejich připojené ústavy. Každá z univerzit se také skládá z oddělení známých jako Jednotky vzdělávání a výzkumu (*Unité de formation et de recherche*). Jedním z připojených institutů, který na francouzských veřejných univerzitách nalezneme, je IUT (*Institut Universitaire de Technologie*). Ten nabízí tzv. DUT diplom, tedy dvouletý vyšší diplomový obor z technologie. Další součástí univerzit je poměrně nově vytvořený Institut pro výuku a vzdělávání (*Inspé*), který školí učitele základních a středních škol a hlavní pedagogické pomocníky. Tyto vyšší pedagogické školy vznikly v roce 2013 a nahradily univerzitní učitelské instituty (*IUFM*).⁶

Dalším typem jsou tzv. *grands établissements*, které se řadí mezi nejprestižnější francouzské výzkumné a vysokoškolské instituce a mezi které patří i Sciences Po. Rozdíl mezi *grandes écoles* a *grands établissements* je nejasný. Jedním z možných vysvětlení by mohl být fakt, že *grandes écoles* nejsou na rozdíl od *grands établissements* považovány za oficiální kategorii, ale spíše slouží jako popis specializovaného a elitního vzdělávání. Ministerstvo školství však místo toho rozděluje typy škol podle výuky. Například mnoho technických škol (*écoles d'ingénieurs*) je často považováno za *grandes écoles*, ale v rozdělení ministerstva školství tvoří tyto školy jedinečnou kategorii.⁷

Dalšími kategoriemi jsou tedy již zmiňované technické školy (*école d'ingénieurs*), dále ekonomicky zaměřené vysoké školy (*écoles de commerce, gestion et comptabilité*),

⁵ francouzské ministerstvo školství vydává každoročně statistickou analýzu národního vzdělávacího systému pod názvem „*Repères et références statistiques*“, plné znění je k dispozici zde: <https://www.education.gouv.fr/reperes-et-references-statistiques-2022-326939> 8/12/2023

⁶ <https://www.devenirenseignant.gouv.fr> 8/12/2023

⁷ RUGGIERO, Christopher Alan. Higher Education in France and the United States: Historical Development and Structure. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, 2006.

umělecké vysoké školy (*écoles supérieures artistiques et culturelles*) a sociálně zaměřené vysoké školy (*écoles paramédicales et sociales*).⁸

Statistika dále zahrnuje školy STS (*Section de Techniciens Supérieurs*) a CPGE (*Classes Préparatoires aux Grandes Écoles*). STS nabízí dvouletý kvalifikační kurz v technické oblasti, jedná se o kariéerně orientované vzdělání. CPGE jsou pak dvouleté přípravné kurzy pro studenty, kteří chtějí složit přijímací zkoušku na jednu z prestižních *grandes écoles* (včetně těch, které se specializují na přípravu učitelů, ekonomická studia a technické školy). CPGE se také nazývají přípravné třídy a lidé je považují za poměrně intenzivní. Dostat se na CPGE bývá velmi náročné, existuje velká konkurence a přijetí závisí na středoškolských výsledcích.⁹

Poslední zmiňovaná kategorie jsou „ostatní školy“, které ministerstvo školství popisuje jako „nehomogenní skupinu“. Do této kategorie spadají veterinární školy, školy žurnalistiky a školy spadající pod jiná ministerstva.

2.2. Univerzity vs. *grandes écoles*

Vzdělávání je poskytováno v zařízeních s několika právními statusy, které jsou ukotveny v kodexu vzdělávání.¹⁰ Zjednodušeně můžeme francouzský vysokoškolský systém rozdělit na veřejné vysoké školy (univerzity) a *grands établissements* (někdy uváděno jako *grandes écoles*). Tyto dvě instituce se liší z hlediska struktury, přístupu i profesních příležitostí.

Grandes écoles jsou oproti univerzitám vysoce selektivní a studium je více zaměřené na jedince, studuje se zpravidla v malých skupinkách. Hlavní rozdíl spočívá v tom, že kritériem pro přijetí na univerzitu je splnění zkoušky *baccalauréat* (něco jako česká maturitní zkouška, také se skládá na konci středoškolského studia). *Grandes écoles* však požadují absolvování zkoušky *baccalauréat* a následně dvouroční přípravu v takzvaných „*Classes Préparatoires aux Grandes Écoles (CPGE)*“. Jen tak mohou studenti absolvovat vysoce selektivní soutěž o to, kdo bude přijat na jednu z *grandes écoles*. Na samotné kurzy je velmi náročné se dostat, protože konkurence je velká a každý rok přijímají pouze 20 % nejlepších kandidátů. Během cyklu CPGE studenti absolvují intenzivní kurzy v malých skupinách, ve kterých se vyučuje především matematika, fyzika, chemie a přírodní vědy (biologie a geologie), a které vedou

⁸ <https://www.education.gouv.fr/reperes-et-references-statistiques-2022-326939>

⁹ RUGGIERO, Christopher Alan. Higher Education in France and the United States: Historical Development and Structure. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, 2006.

¹⁰ https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006071191/LEGISCTA000006120391/#LEGISCTA000042813280 8/12/2023

k získání 120 kreditů ECTS¹¹. Po dokončení CPGE musí studenti opět složit přijímací zkoušky, aby mohli být přijati na jednu z *grandes écoles*.¹²

Po úspěšném přijetí na *grande école* studenti absolvují tříletý studijní plán vedoucí k získání dalších 180 kreditů ECTS (celkem tedy nasbírají 300 kreditů ECTS). Ten je zaměřený na vědecké a technické předměty, stejně jako na sociální, ekonomické a manažerské dovednosti. Během těchto pěti let musí studenti dosáhnout úrovně B2 v anglickém jazyce podle Evropského referenčního rámce pro jazyky, dále musí strávit minimálně 28 týdnů na stáži v oboru a/nebo ve výzkumných centrech a také musí absolvovat výzkumné školení. Po úspěšném zakončení studia obdrží studenti titul „*Ingénieur*“ (inženýr) v rámci evropského magisterského titulu. Od roku 1934 musí být *grandes écoles* akreditovány národní komisí (*Commission des Titres d'Ingénieur*), aby mohli promovat studenty inženýrským titulem. Výhodou *grandes écoles* je to, že mají často již vytvořenou síť spojení s organizacemi a pomáhají studentům s výběrem vhodného zaměstnání po ukončení studia.¹³

Výuka na francouzských univerzitách byla v roce 1999 reorganizována Boloňským procesem a odpovídá systému bakalář – magistr – doktorát (BMD). Tento systém je založen na počtu semestrů absolvovaných po střední škole a jejich ekvivalentů s ohledem kredity ECTS. Bakalář odpovídá šesti semestrům se 180 kredity, magistr deseti semestrům s 300 kredity a doktorát šestnácti semestrům. Oproti *grandes écoles*, univerzity ve Francii nabízejí školení v různorodých oblastech s delšími programy. Hlavním cílem univerzity není primárně profesní začlenění, ale spíše teoretická příprava na dovednosti.¹⁴

V praxi to tedy znamená, že *grandes écoles* jsou určeny spíše studentům, kteří chtějí v budoucnu proniknout do politiky či státní sféry, kde jim odborná a specializovaná profesní příprava pomůže. Oproti tomu univerzity jsou určeny studentům, kteří mají zájem o konkrétní obor (např. lékařství) a specializují se pouze na něj, aniž by zkoumali i ostatní vědní disciplíny. Univerzity jsou otevřené většímu počtu studentů a mají volnější přijímací proces, zatímco *grandes écoles* jsou selektivnější a přijímají pouze velmi omezený počet studentů, kteří musí projít náročným výběrovým procesem. Univerzity získávají financování především od státu, avšak mohou mít i další zdroje příjmů, jako třeba školné od studentů či

¹¹ zkratka pro Evropský systém přenosu a akumulace kreditů, což je nástroj používaný v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání

¹²<https://ensg.univ-lorraine.fr/international/international-students/the-french-higher-education-system> 9/12/2023

¹³ tamtéž

¹⁴<https://esca.ma/blog/quelle-est-la-difference-entre-universite-et-grande-ecole> 9/12/2023

čerpání výzkumných grantů. *Grandes écoles* mohou být také financovány ze státních prostředků, ale mnohé z nich navíc udržují pevné vztahy s průmyslem a různými podniky, kteří mimo jiné poskytují finanční podporu a úzkou spolupráci.¹⁵

Rozdíl mezi speciálním typem školy, jako je Sciences Po Lyon, *grandes écoles* v pravém slova smyslu, a klasickými francouzskými univerzitami mi pak v mnou vedeném rozhovoru přiblížil i profesor sociálních věd, který působil na různých typech zařízení.

„Velký rozdíl mezi Instituty politických studií a univerzitami je v tom, že při vstupu na Sciences Po probíhá selekce, a to je opravdu zásadní. Sciences Po v provinciích mají vynikající pozici z hlediska marketingu, z hlediska umístění na trhu vysokoškolských titulů. Skutečné grandes écoles ve Francii jsou školy jako Normale Supérieure, Polytechnique a tak dále. Jinými slovy, jsou to školy, na které se nastupuje po absolvování extrémně náročných přípravných tříd. Je to fyzická a intelektuální zkouška, přípravná třída, a dostanete se tam po velmi náročných přijímacích zkouškách. Takže o elitě, která se rekrutuje, nejsou žádné nejasnosti. Přístup do provinčních IEP je nyní také podmíněn poměrně přísným zkoumáním přihlášek a také testy, které jsou formou konkurenční zkoušky. To však nemá nic společného se soutěžními přijímacími zkouškami na skutečné grandes écoles. (... ..) Rozdílné jsou také zdroje, které jsou k dispozici. Veřejné a regionální orgány přispívají do rozpočtu univerzit. Prostředky, které jsou k dispozici, jsou mnohem větší. Pak je tu otázka výuky v obou institucích, v úrovni výuky dle mého opravdu není rozdíl.“¹⁶

2.3. Představení Sciences Po

2.3.1. Émile Boutmy, otec zakladatel

Émile Boutmy, který žil v letech 1835-1906, se zapsal do historie především jako zakladatel a ředitel Svobodné školy politických věd (*L'École Libre des sciences politiques*), dnešního Sciences Po. Mimo jiné ale působil i jako profesor na tehdejší *École centrale d'architecture*, byl historikem v oblasti umění a profesor práva. V roce 1865 začal vyučovat dějiny civilizací a poté srovnávací dějiny architektury na výše zmiňované *École centrale d'architecture* (která se v roce 1870 stala *École spéciale d'architecture*). V roce 1866 se stal členem Pařížské antropologické společnosti a mezi lety 1867-1870 přispíval do časopisu *La*

¹⁵<https://www.burundi.campusfrance.org/fr/le-cout-et-le-financement-des-etudes-superieures-en-france>
12/12/2023

¹⁶ rozhovor s panem Jean-Louis Marie z 13/2/2024

Liberté. Na konci roku založil Svobodnou školu politických věd, kde vyučoval ústavní právo a byl jejím ředitelem až do své smrti v roce 1906. Mimo jiné byl členem nejvyšší rady veřejného vzdělávání a důstojníkem Čestné legie.¹⁷

Své první články psal do novin *La Presse*, později následoval svého kmotra, Émila de Girardina, do časopisu *La Liberté*. Přispíval také do *Journal des Débats*, příležitostně i do *Revue Nationale* a *Nouvelle Revue de Paris*. Publikoval literární kritiky, recenze divadelních her a politické eseje. Poté se začal věnovat výuce veřejného práva a spolu s Émilem Trélatem založil *École centrale d'architecture*, kde v letech 1865-1870 vyučoval dějiny, které později shrnul do tří knih.¹⁸

Jeho kariéra profesora tedy začala v roce 1865 na nově otevřené *École centrale d'architecture*, kde začal praktikovat styl učení, který později využil i na Sciences Po. Začal zavádět přednášky v menších skupinách a své studenty tím podněcoval k vedení dialogu, čímž posunul vztah mezi učitelem a studentem na více osobní a individuální. Mimo jiné se při této zkušenosti Boutmy naučil, jak řídit instituci, byl jmenován do správní rady a díky němu škola získala uznání jako veřejně prospěšná instituce. V tomto období také napsal knihu *Philosophie de l'architecture en Grèce* (Filosofie architektury v Řecku), jejíž vydání narušily události v roce 1870 a která byla znovu vydána o šestadvacet let později.¹⁹

Boutmy se pohyboval mezi francouzskou elitou a v roce 1871 byl zděšen porážkou Francie v prusko-francouzské válce. Chtěl reformovat výuku politických věd – věřil, že mezi vědeckými a technickými školami, právníckými fakultami nebo *Collège de France* je prostor pro novou instituci, která by čerpala z každodenní reality a rozšířila obzory budoucích vůdců země. V únoru 1871 představuje v dopise svému příteli Ernestu Vinetovi několik myšlenek o vytvoření svobodné fakulty vyššího vzdělání:²⁰

„Neměli bychom vytvořit elitu, která bude udávat tón celému národu? Proč například vláda veřejného mínění patří k frivolní žurnalistice stejně a více, než k žurnalistice seriózní? Je to proto, že je příliš málo lidí, kteří by byli schopni ocenit osvícený tisk a udržet ho tak při životě. Kromě jiných velmi nezbytných záležitostí se Francii nepodařilo vychovat každý rok dvě stě nebo tři sta vysoce kultivovaných myslí, které by si ve směsi s masami zachovaly úctu

¹⁷<https://www.inha.fr/fr/ressources/publications/publications-numeriques/dictionnaire-critique-des-historiens-de-l-art/boutmy-emile.html> 20/12/2023

¹⁸ FAVRE, Pierre, *Les sciences d'Etat entre déterminisme et libéralisme: Emile Boutmy (1835-1906) et la création de l'École libre des sciences politiques*, *Revue française de sociologie*, sv. 22, č. 3, 1981, str. 429–465

¹⁹ LEBLOND, François et Renaud. *Émile Boutmy, le père de Sciences Po*. Librinova, 2022, ISBN 979-10-405-1459-6, str. 62

²⁰ tamtéž, str. 81

k vědění, seriózní postoj inteligence a zdravý návyk překonávat obtížné věci. Říkám: Francii chybí organizovaný systém vysoké kultury nebo, chcete-li, vysoké liberální konformity, musí být vytvořen.“²¹

Émile Boutmy spolu se svými přáteli, historikem René Stourmem a filosofem Hippolytem Tainem, vypracovali plán na otevření svého vysněného vzdělávacího institutu, Svobodné školy politických věd (dnešní Sciences Po). Dne 2. prosince 1871 byly podány školní stanovy, o sedm měsíců později, kdy vyučování již začalo, podepsal Émile Boutmy a jeho 183 akcionářů akt o založení společnosti s ručením omezeným *École libre des sciences politiques*.²²

Boutmy byl ředitelem školy až do své smrti v roce 1906. Aktivně se zasazoval o rozvoj školy, sám vybíral učitele a názvy předmětů. V letech 1873 až 1890 vyučoval ústavní dějiny Anglie, Francie a Spojených států. Významně se podílel na řízení školy: četl a schvaloval osnovy disertačních prací každého studenta, navštěvoval přednášky učitelů a sděloval jim své připomínky.²³

Nyní je po svém zakladateli na Sciences Po pojmenováno stipendium Émila Boutmyho, které škole umožňuje přijímat nejlepší zahraniční studenty ze zemí mimo Evropskou unii. Stipendijní fond těží ze štědré podpory dárců, firem či nadací a pomáhá nejzasloužilejším zahraničním studentům pokračovat ve studiu na Sciences Po.²⁴

Jméno otce školy také nese největší aula *Amphithéâtre Émile Boutmy*, která byla na Institutu politických studií v Paříži slavnostně otevřena v roce 1936.²⁵

2.3.2. Založení školy

Bývají uváděny dva roky založení – prosinec 1871, kdy její zakladatel, Émile Boutmy, napsal a později předložil dva intelektuální vědecké programy pro budoucí Svobodnou školu politických věd (*École libre des sciences politiques*). Učinil tak v reakci na politickou a morální krizi ve Francii v důsledku francouzsko-pruské války v roce 1870. Často se také setkáme s lednem 1872, kdy se na škole začalo přednášet. Původním sídlem byl l'hôtel de la Société d'encouragement ve známé pařížské čtvrti Saint-Germain-des-Prés. Mezi první kurzy patřila historie zemědělských, průmyslových a komerčních produktů, finanční

²¹ dopis od Émila Boutmyho pro Ernesta Vineta

²² LEBLOND, François et Renaud. *Émile Boutmy, le père de Sciences Po*. Librinova, 2022, ISBN 979-10-405-1459-6, str. 85

²³ FAVRE, Pierre, *Les sciences d'Etat entre déterminisme et libéralisme: Emile Boutmy (1835-1906) et la création de l'École libre des sciences politiques*, Revue française de sociologie, sv. 22, č. 3, 1981, str. 429–465

²⁴ <https://www.sciencespo.fr/students/fr/financer/bourses-aides-financieres/bourse-emile-boutmy/> 20/12/2023

²⁵ <https://www.sciencespo.fr/votre-place-en-boutmy/fr/lhistoire-de-lamphitheatre/> 20/12/2023

historie, geografie a etnografie, morální a sociální historie a dějiny ekonomických doktrín. Školné činilo sedmdesát franků a na kurzy se přišlo přihlásit devadesát pět studentů, což tehdy předčilo veškerá očekávání.²⁶

Ani ne o deset let později však škola narazila na finanční problémy, chyběly finance na platy profesorů a koupi sídla školy. Situaci zachránilo až několik darů, ten nejdůležitější od vévodkyně z Gallieri. Díky ní mohla škola v roce 1881 zakoupit Hôtel de Mortemart ve stejné pařížské čtvrti Saint-Germain-des-Prés, který začala využívat jako své sídlo a definitivně zde zapustila své kořeny.²⁷

Velkou změnu přinesl konec první světové války a rok 1919, kdy do školy poprvé nastoupily i dívky, v prvním roce jich však bylo pouze šest (a jen jedna z nich byla Francouzka). Konec války znamenal pro vysoké školy také příliv cizinců, v tomto roce to byla skoro pětina všech studentů.²⁸

V roce 1923 podepsala Svobodná škola politických věd první smlouvu o výměnném pobytu zahraničních studentů s University of Delaware. V meziválečném období tak škola přivítala v průměru 20 % zahraničních studentů, a to z velké části právě ze Spojených států. V roce 1927 pak škola otevřela americká studia.²⁹

V roce 1941 byla ve Francii zavedena velká reforma školství, která zahrnovala tříletý studijní program. Ten se skládal z přípravného ročníku a dvou let intenzivního studia, které se zaměřovalo na čtyři odlišné sekce (ekonomicko-finanční studia, všeobecná studia, mezinárodní studia a studia veřejné správy). Po úspěšném složení série zkoušek, které obsahovaly i legendární „Grand O“ (velkou ústní zkoušku), byl studentovi udělen prestižní titul Sciences Po.³⁰

Ve stejném roce se Suzanne Bastidová stala první ženou, která přednášela mezinárodní právo na Sciences Po, další žena byla jmenována až v roce 1968.

V roce 1945 byla Svobodná škola politických věd po částečném znárodnění nahrazena soukromou a nezávislou Národní nadací politických věd (FNSP) a Institutem politických studií (IEP). FNSP byla odpovědná za výzkum a dokumentaci, zatímco Institut

²⁶RAIN, Pierre, *L'École libre des sciences politiques 1871–1945*, Paris: Fondation nationale des sciences politiques, 1963, ISBN 9782724684483. str. 17

²⁷RAIN, Pierre, *L'École libre des sciences politiques 1871–1945*, Paris: Fondation nationale des sciences politiques, 1963, ISBN 9782724684483. str. 31

²⁸tamtéž, str. 68

²⁹<https://www.sciencespo.fr/stories/frisc/20/12/2023>

³⁰BEAUVAIS, Anne-Sophie, *Sciences Po pour les Nuls*, Pour les nuls, 2017, ISBN 978-2-412-01669-5, str. 247

politických studií byl odpovědný za výuku. Přestože byl Institut připojen k *L'Université de Paris*, spravovala ho FNSP.³¹

Svobodná škola politických věd (*École libre des sciences politiques*) tedy v tomto roce zavřela své dveře a dostala nový název, který nese dodnes, Institut politických studií (*Institut d'études politiques*).³²

V roce 1985 byl škole udělen status „*grand établissement*“, který jí tak dával velkou autonomii ve věcech finančního řízení (umožňuje jí stanovovat výši školného podle sebe), dále v náboru studentů i učitelů a také v pedagogických a vědeckých způsobech.³³

Roku 1999 zavedl tehdejší ředitel školy, Richard Descoings, nejmambicióznější reformu od té z roku 1941, pro získání diplomu je nyní potřeba studovat pět let (předtím stačily tři roky) a jeden celý rok je povinné strávit studiem v zahraničí. O rok později se otevírá první regionální vysokoškolský kampus v Nancy, po něm následují v roce 2001 kampusy v Poitiers a v Dijonu, v roce 2005 v Mentonu, roku 2007 v Le Havre a roku 2010 v Remeši. V roce 2002 také vzniká program Alliance, který propojuje Kolumbijskou univerzitu, Sciences Po, Paris I a *École polytechnique* v oblasti školení, výzkumu a výměnných zahraničních pobytů pro studenty.³⁴

PRES Sorbonne-Paris-Cité, které sdružuje Sciences Po, Inalco (Národní institut orientálních jazyků a civilizací), *École des hautes études en santé publique*, Institut de géophysique du globe a pařížské university V, VII a XIII, získává v roce 2012 pod vedením Richarda Descoingse ocenění IDEX, které je zásadním krokem k vytvoření Společenství universit (COMUE).³⁵

V roce 2022 byl slavnostně otevřen nový kampus pařížského Sciences Po na adrese „1 Place Saint-Thomas d'Aquin“. Tento nový kampus je vítězem světové ceny za architekturu a design – Versailles 2022. Nachází se zde 7 magisterských škol Sciences Po, výzkumné laboratoře, centrum služeb pro studenty a také vzdělávací a inovační prostor spravovaný Institutem dovedností a inovací.³⁶

³¹ <https://www.sciencespo.fr/fr/a-propos/notre-histoire/> 20/12/2023

³² MORAZÉ, Charles. *Sciences-Po: Une Justice: Et Un Parallèle. Annales. Histoire, Sciences Sociales*, vol. 1, no. 2, 1946, str. 134. JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/27578278>. 13/12/2023.

³³ <https://www.sciencespo.fr/fr/a-propos/notre-histoire/> 5/1/2024

³⁴ tamtéž 5/1/2024

³⁵ tamtéž 5/1/2024

³⁶ <https://www.sciencespo.fr/fr/actualites/sciences-po-a-paris-decouvrez-nos-sites-au-coeur-de-saint-germain-des-pres/> 5/1/2024

2.3.3. Sciences Po dnes

Hlavním cílem zakladatele Sciences Po bylo poskytovat takovou úroveň vzdělání, která podle něj tehdejší elitě chyběla. Posláním bylo vychovávat odborníky na vysoké úrovni jak ve veřejném, tak v soukromém sektoru. Dnes je Sciences Po společenskovědní výzkumná univerzita s důležitou multikulturní komunitou, která zahrnuje 49 % zahraničních studentů ze 150 zemí a síť téměř 480 partnerů.³⁷

Univerzita staví na svém inovativním vzdělávacím modelu v podobě přednášek sdružujících malé skupiny studentů a vyučujících z řad vysokých představitelů francouzské státní správy, podnikatelské sféry a akademických pracovníků. Politické vědy jsou na universitě vyučovány s pluralitním přístupem, který spojuje právo, historii, sociologii, geografii a ekonomii.³⁸

V roce 2023 byla Sciences Po již čtvrtým rokem po sobě umístěna v žebříčku QS v kategorii politických studií jako třetí nejlepší univerzita na světě (hned po Harvardu a Oxfordu) a jako nejlepší vysoká škola z této kategorie v Evropské unii vůbec.³⁹

Pojem Sciences Po vždy označuje pouze Pařížský institut politických studií, který má sedm kampusů v sedmi francouzských městech, ten hlavní je v Paříži a ostatní jsou jeho pobočky v Dijonu, Le Havre, Mentonu, Nancy, Poitiers a v Remeši. Ostatní Instituty politických studií musí vždy používat termín „Sciences Po“ následovaný názvem města, ve kterém se nacházejí. Kromě Pařížského institutu politických studií (pouze Sciences Po) existují tedy ještě Sciences Po Aix-en-Provence, Bordeaux, Fontainebleau, Grenoble, Lille, Lyon, Rennes, Strasbourg, Toulouse a Saint-Germain-en-Laye.⁴⁰ Právě historii Sciences Po Lyon se budu zabývat v další kapitole.

³⁷ <https://www.studyrama.com/formations/filieres/instituts-d-etudes-politiques-iep> 7/1/2024

³⁸ tamtéž 7/1/2024

³⁹ <https://www.qschina.cn/en/university-rankings/university-subject-rankings/2023/politics>, 11/12/2023

⁴⁰ <https://www.maroc.campusfrance.org/Les%20instituts%20d%27etudes%20politiques%20ou%20%22Sciences%20Po%22>, 11/12/2023

3. Historie Institutu politických studií v Lyonu

3.1. Založení školy (1948–1957)

Založení Institutu politických studií v Lyonu předcházelo několik významných kroků, zejména ve spolupráci s právníkou fakultou. V roce 1936 byl v rámci Lyonské univerzity otevřen Ústav správních věd, který měl za úkol připravit velké množství úředníků pracujících pro místní orgány na příslušnou pozici. Tento institut fungoval pod vedením M. Nicolase ve spojení s právníkou fakultou, jejímž děkanem se Nicolas později stal. Během německé okupace, v roce 1940, Lyon hostil pařížskou Svobodnou školu politických věd (*École libre des sciences politiques*), čímž jí umožnil pokračovat ve své činnosti na nábřeží Claude-Bernard ve svobodné zóně.⁴¹

O tom informoval 23. září 1940 regionální deník se sídlem v Lyonu, *Le Progrès*:

„V úterý 1. října bude v Paříži zahájena výuka na École des sciences politiques. Aby mohli mladí lidé žijící ve svobodné zóně absolvovat kurzy této školy s cílem získat diplom, bude v Lyonu ve spolupráci s právníkou a filosofickou fakultou fungovat centrum politických a administrativních studií, které vzniklo s podporou univerzity. Zápis bude zahájen ve čtvrtek 10. října. Výuka začne 1. listopadu. Přípravné přednášky k výběrovým diplomatickým a konzulárním zkouškám budou probíhat na Právnické fakultě v Lyonu od 7. října (přihlašování probíhá od 23. září).“⁴²

Poté pravděpodobně existence této pobočky Sciences Po během války a přímá konkurence s Grenoble přiměly lyonské právníky k rychlému rozhodnutí o institucionalizaci školy.

Instituty politických studií v Lyonu, Grenoblu a Toulouse byly společně zřízeny dekretem ze dne 4. května 1948 v reakci na snahu administrativy decentralizovat politická studia. Lyon byl vybrán jako jedno z univerzitních měst, které mělo budovat tato nová zařízení, a to nejen kvůli významu univerzity a města, ale také díky spolupráci města Lyon s pařížskou Svobodnou školou politických věd v době okupace, kdy Lyon pobočku na nějakou dobu hostil. Statutárně se jednalo o univerzitní institut, který řídila Rada pro rozvoj

⁴¹ *Une grande école de la cité: Sciences Po Lyon, 70 ans*. Libel, 2018. ISBN 978-2-917659-80-9. str. 15

⁴² archiv Sciences Po Lyon, *Otevření Centra politických a administrativních studií*, deník *Le Progrès*, vydání z 23. září 1940

(*Conseil de Perfectionnement*) a kterou tvořili děkani a profesori právnické a filosofické fakulty, ti pak volili ředitele Institutu politických studií. Do roku 1978 se na Institutu vystřídal čtyři ředitelé – v letech 1948 až 1955 to byl Robert Pelloux, profesor veřejného práva. Jeho nástupcem byl v letech 1955 až 1956 Hubert Richardot, profesor právních dějin. Toho vystřídal další profesor veřejného práva, Jacques Cadart, který na pozici setrval následující čtyři roky a v roce 1960 byl na místo zvolen Marcel Pacaut, profesor historie.⁴³

Institut politických studií v Lyonu začal svou činnost v listopadu 1948. Jeho hlavním účelem bylo zprvu doplnit výuku sociálních věd poskytovanou na právnické a filosofické fakultě, jak uváděla první brožura o instituci. Bylo dokonce specifikováno, že výuka Institutu má pouze doplňkový charakter a není samostatně dostačující. Institut zároveň poskytoval školení pro ty, kteří se připravovali na přijímací zkoušky na *École nationale d'administration*. Dále bylo v brožuře uváděno, že si škola klade za cíl stát se centrem výzkumu a informací a chce umožňovat setkávání mezi odborníky na společenské vědy různého původu, zejména mezi univerzitními pracovníky a členy správy – a skutečně, několik vysoce postavených úředníků zde přednášelo.⁴⁴

Zejména v prvních letech své existence Institut tedy nabízel studentům příležitost k absolvování doplňkových studií a rozšíření svého kulturního rozhledu, především v oblasti historie a geografie. Během první dekády provozu byl Institut často prezentován jako vnitřní ústav právnické fakulty Univerzity v Lyonu, avšak ve skutečnosti byl součástí celé univerzity a nebyl připojen k žádné konkrétní fakultě.⁴⁵

Od roku 1948 minimálně do roku 1957 byla školní docházka organizována následovně: základní kurzy zahrnovaly právní předměty (v přípravném roce se vyučovalo Ústavní právo, později i Správní právo, Srovnávací nauka o politických institucích, Organizace státu, Mezinárodní organizace, Pracovní právo a Veřejné finance). Z ekonomických věd byla přednášena Politická ekonomie, Ekonomie velkých států, Hospodářské dějiny, Ekonomická geografie a Demografie. Dále se vyučovala historie, mezi povinné předměty patřily Dějiny politických doktrín, Obecné dějiny a Soudobé dějiny. Také byl vyučován kurz pod názvem Filosofické doktríny a jejich vztah k politice a ekonomice, kurz o Francouzské unii a v neposlední řadě jazykové a tělovýchovné předměty.⁴⁶

⁴³ archiv Sciences Po Lyon, spis „*L'Institut d'études politiques de Lyon (1948-1978)*“, Marcel Pacaut

⁴⁴ tamtéž

⁴⁵ *Une grande école de la cité: Sciences Po Lyon, 70 ans*. Libel, 2018. ISBN 978-2-917659-80-9. str. 15

⁴⁶ Archives municipales de Lyon, brožura ke studiu na Institutu politických studií v Lyonu ve školním roce 1951-1952

Dalším specifíkem byly metodické přednášky inspirované výukou na Institutu politických studií v Paříži. Jednalo se o studium témat a výklad dokumentů bez přesné vazby na obsah základních povinných předmětů, které probíhalo pod vedením učitele za aktivní účasti studentů. Pro každý ročník byly připraveny dvě série dvoutýdenních přednášek, „obecná“ přednáška na rozšíření kultury probíhala každý první týden, právní nebo ekonomická přednáška každý druhý týden. K tomu si museli studenti vybrat ze seznamu dva volitelné předměty a během 2. a 3. ročníku studia je splnit, na výběr měli ze čtyř volitelných předmětů. Čtyři právní předměty a dva ekonomické byly vyučované na právnické a ekonomické fakultě, což opět ilustruje doplňkový charakter studia na Institutu politických studií pro právníky.⁴⁷

Studijní období trvalo tři roky, z toho jeden rok byl označován jako přípravný. Kurzy druhého a třetího ročníku byly společné, patrně z důvodů omezených finančních prostředků. Počet zapsaných studentů byl velmi skromný, pohyboval se od 86 prvních zapsaných v roce otevření (školní rok 1948/1949) až po 159 studentů o jedenáct let později (školní rok 1959-1960).⁴⁸

3.2. Období reforem (1957–1968)

Mezi lety 1957 a 1964 došlo k několika změnám ve struktuře výuky. Seznam volitelných předmětů byl rozšířen ze čtyř na přibližně patnáct. Institut politických studií v Lyonu reagoval na reformu studia práv, která zahrnovala změnu doby studia na čtyři roky a otevření se politickým vědám. Cílem bylo hájit jedinečný multidisciplinární přístup, strukturovaný kolem politických věd, práva a ekonomie, ale také otevření se oborům humanitních věd, zejména historie, geografie a sociologie.

V roce 1957 byl zrušen předmět Dějiny politických doktrín a nahrazen předmětem Úvod do politického života, zabývající se fungováním institucí a politických stran. Ve stejném roce byly předměty Francouzská unie a Demografie zařazeny mezi volitelné předměty. Byly nahrazeny kurzem Sociální otázky, jehož cílem bylo posílit výuku pracovního práva na fakultě pro studenty práv. Stejně tak Úvod do politického života doplnil kurzy ústavního práva.⁴⁹

K prvním asistentům přijatým v 60. letech přibyli i odborní asistenti, a především profesori historie. V roce 1961 byl vytvořen sbor učitelů přiřazených výhradě k Institutu.

⁴⁷ archiv Sciences Po Lyon, spis „*L’Institut d’études politiques de Lyon (1948-1978)*“, Marcel Pacaut

⁴⁸ *Une grande école de la cité: Sciences Po Lyon, 70 ans*. Libel, 2018. ISBN 978-2-917659-80-9. str. 16

⁴⁹ archiv Sciences Po Lyon, spis „*L’Institut d’études politiques de Lyon (1948-1978)*“, Marcel Pacaut

Cílem bylo rozvíjet výuku založenou na výzkumu v souladu s univerzitní tradicí. Do této doby totiž výuku zajišťovali vyučující ostatních lyonských fakult, renomovaní středoškolští učitelé a vyšší státní úředníci.

Na počátku 60. let bylo v rámci Institutu politických studií v Lyonu také otevřeno nezávislé dokumentační středisko. V rámci něj byly založeny některé výzkumné laboratoře: Centrum politologických a správních studií (*Centre d'études de science politique et administrative*, CESPEA), Centrum politologie a evropské dokumentace (*Centre d'études de science politique et de documentation européenne*, CESPEDE) a zejména Centrum studií a výzkumu Institutu politických studií (*Centre d'études et de recherches de l'IEP*, CERIEP), které bylo hlavním výzkumným střediskem Institutu až do počátku roku 2000.⁵⁰

Další změnou bylo to, že vedení školy již nebylo v rukou právníků, v roce 1960 byl totiž na post ředitele Institutu politických studií v Lyonu zvolen profesor středověké historie, Marcel Pacaut. Ten zastával pozici ředitele po dobu více než dvaceti let, až do roku 1981. Tato éra byla poznamenána významnými reformami a pokusy o modernizaci v oblasti vzdělávání. Marcel Pacaut vedl lyonský Institut v úzké spolupráci s Claudem Bernardinem, který na škole působil od jejího vzniku a byl mimo jiné absolventem *École libre des sciences politiques*. Bernardin na škole učil přes třicet let a od roku 1970 byl předsedou správní rady. Jako první přednášel a vedl výzkumný seminář věnovaný správě velkého města. Oproti tomu Marcel Pacaut byl specialistou na dějiny křesťanství a na dějiny politických institucí ve středověku. Po dlouhá léta také vykonával funkci ředitele časopisu *Les Cahiers d'Histoire* a je autorem řady prací týkajících se náboženských institucí, křesťanské ikonografie, dějin papežství, mnišských řádů, voleb biskupů atd.⁵¹

V roce 1964 měl program univerzity následující podobu: „*Institut politických studií by měl svým vlivem přispívat k formování důstojného názoru. Jeho hlavním cílem však zůstává vzdělávat mladé lidi v oblasti politických věd, jakožto syntézy všech právních a humanitních věd. Z tohoto důvodu má Institut vlastní poslání a originální charakter.*“⁵²

V roce 1967 proběhla na univerzitě velká reforma a byly vytvořeny dvě sekce studia – Politika a administrativa a Finance a obchod. Zpočátku se lišily různými volitelnými předměty, od roku 1969 pak i specifickými předměty (vedle společného základu, který zůstal nejdůležitější).⁵³

⁵⁰ *Lyon, une université dans sa ville*, Lyon, Libel, 2018, ISBN 978-2917659724, str. 171

⁵¹ *Une grande école de la cité: Sciences Po Lyon, 70 ans*. Libel, 2018. ISBN 978-2-917659-80-9. str. 41-42

⁵² archiv Sciences Po Lyon, brožura ke studiu na Institutu politických studií v Lyonu z roku 1964

⁵³ archiv Sciences Po Lyon, spis „*L'Institut d'études politiques de Lyon (1948-1978)*“, Marcel Pacaut

3.3. Květen 1968 a jeho dopady

V květnu roku 1968 se v Paříži rozpoutaly rozsáhlé nepokoje, které se staly známé jako pařížský květen. Nezasáhly však pouze hlavní město, ovlivnily celou zemi. Studenti se na jaře postavili proti stávajícímu systému – požadovali zlepšení studijních podmínek a ukončení tzv. gaullismu, což byla francouzská forma konzervatismu. Mladým lidem se nelíbila vláda tehdejšího prezidenta Charlese de Gaulla. Nesouhlasili s jeho konzervativním a otcovským společenským řádem a odporovali pravidlům, která zakazovala spolubydlení chlapců a dívek na kolejích.⁵⁴

Následovalo období konfrontací mezi studenty a úřady, v důsledku čehož vláda dne 2. května 1968 uzavřela univerzitu v Nanterre. Den poté se studenti shromáždili na Sorbonně, kde protestovali proti hrozbám vyloučení studentů z Nanterre. Pozdější manifestace se zvrhla v tvrdé pouliční střety s policií, budova Sorbonny byla evakuována policií a zůstala několik týdnů zavřená. Bitva v noci z 10. na 11. května se stala známou jako „noc barikád“, kdy se Latinská čtvrť proměnila v bojiště a mnoho lidí bylo vážně zraněno. Policejní akce byla odsouzena a lidé se postavili za požadavky studentů. Premiér Georges Pompidou nařídil 11. května opětovné otevření Sorbonny a souhlasil s několika požadavky studentů.⁵⁵

Přes veškeré úsilí o urovnání situace nepokoje pokračovaly. Odbory se přidaly ke studentům a požadovaly zvýšení mezd. Nejrozsáhlejší generální stávka v historii Francie ochromila ekonomiku. Na konci května vláda uzavřela s odbory dohodu týkající se mezd a pracovních podmínek.⁵⁶

Události května 1968 na Institutu politických studií v Lyonu skutečně vypukly kolem 14. května. Centrálním tématem se stala organizace zkoušek a jejich průběh na Institutu, který byl ještě součástí právnické a ekonomické fakulty Univerzity v Lyonu. Studenti požadovali, aby se v případě konání zkoušek mohli účastnit v podobě poroty. Od 24. května, kdy napětí rostlo, se studenti i učitelé dohodli na odložení zkoušek. 25. června se pak někteří studenti vydali přímo za ředitelem Pacautem a požadovali zrušení červnového zkouškového období. Vyhláška zveřejněná v *Journal Officiel* umožňovala ředitelům a děkanům Institutů politických studií organizovat zkoušky podle vlastního uvážení.⁵⁷

Reformní komise iniciovaná studentským hnutím také navrhla nové struktury. Po jednání s ředitelem Marcelem Pacautem bylo dosaženo dohody o účasti studentů ve výboru pro

⁵⁴ <https://www.cdk.cz/mai-68-cim-byl-co-po-nem-zustalo> 28/1/2024

⁵⁵ <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/parizskym-jarem-studenti-pred-50-lety-zmenili-francii-revolta-se-ted-vraci-do-ulic-81490> 28/1/2024

⁵⁶ tamtéž, 28/1/2024

⁵⁷ *Une grande école de la cité: Sciences Po Lyon, 70 ans*. Libel, 2018. ISBN 978-2-917659-80-9. str. 92

rozvoj Institutu a vytvoření stálého poradního výboru složeného ze studentů a učitelů. Nakonec byla v akademickém roce 1970/1971 vytvořena správní rada, skládající se z 10 zvolených učitelů, jednoho zvoleného člena technického a administrativního personálu, 10 externích osobností a 10 zvolených studentů. Tento výbor vytvořený hnutím z května 1968 stále funguje a zavádí dialog mezi učiteli, studenty a vedením Institutu v Lyonu.⁵⁸

3.4. Roky 1968–1978 a restrukturalizace lyonského Institutu

Pět měsíců po velké květnové krizi přijalo Národní shromáždění a Senát tzv. Orientační zákon vyššího vzdělávání. Zákon byl navržený tehdejším ministrem školství, Edgarem Faurem. Implementován byl 12. listopadu 1968 a spolu se svými prováděcími vyhláškami v letech 1969-1970 hluboce proměnil oblast vysokého školství a řídicí orgány univerzit. Reforma umožnila *grandes écoles* i univerzitám značnou, ale omezenou míru správní, pedagogické a finanční nezávislosti. Nový systém se skládal z třístupňové pyramidy – na jejím vrcholu stál ministr školství, kterému pomáhal poradní orgán – Národní rada pro vysokoškolské vzdělávání. Další vrstvu tvořily regionální rady, které koordinovaly univerzity v každém z francouzských regionů. Doplňovalo je přibližně šedesát mezioborových univerzit, které se staly základními jednotkami obnovených vysokoškolských institucí. A poslední složkou byly samotné univerzity a jejich „federace“ výukových a výzkumných jednotek (*Unites d'Enseignement et de Recherche*, zkráceně UER).⁵⁹

Vysoké školy ve Francii se tak staly autonomními – mohly si svobodně vypracovávat vlastní organizační řády a vybírat si své vlastní programy. Kromě toho se univerzity již nemusí podrobovat předchozí kontrole ministerstva financí, je však nutno poznamenat, že Orientační zákon jim neumožňuje definovat vlastní politiku přijímání studentů.⁶⁰

Institut politických studií v Lyonu získal po implementaci Orientačního zákona status veřejné instituce a jako UER se stal součástí Univerzity v Lyonu 2 (*l'Université Lyon 2*). Radu pro rozvoj nahradila správní rada složená z volených zástupců pedagogických pracovníků, administrativních pracovníků, studentů i externích osobností, např. prezidenta FNSP (Národní nadace politických věd), generálního ředitele státní správy, zaměstnaneckých odborů a státního úředníka působícího v regionu.⁶¹

⁵⁸*Une grande école de la cité: Sciences Po Lyon, 70 ans*. Libel, 2018. ISBN 978-2-917659-80-9. str. 92

⁵⁹ FOMERAND, Jacques. „Policy Formulation and Change in Gaullist France: The 1968 Orientation Act of Higher Education.” *Comparative Politics*, vol. 8, no. 1, 1975, str. 59. *JSTOR*, <https://doi.org/10.2307/421453>. 3/2/2024

⁶⁰ tamtéž, 3/2/2024

⁶¹*Lyon, une université dans sa ville*, Lyon, Libel, 2018, ISBN 978-2917659724, str. 170

V rámci rozsáhlé restrukturalizace univerzitního prostředí, která byla zahájena Faureho zákonem, má Institut politických studií v Lyonu zvláštní postavení „*zaprvé proto, že již dlouho praktikuje multidisciplinární výuku, a za druhé proto, že jeho hlavních zájmem bylo vždy poskytovat výuku přizpůsobenou dané době, jejímž cílem bylo plně porozumět tehdejší společnosti*“.⁶²

Výrazně se změnil počet hodin kurzů. V době založení lyonského Institutu student absolvoval 250 hodin studia ročně. O třicet let později se tento počet zdvojnásobil a veškeré kurzy nyní probíhaly v budově Institutu. Počet studentů se za necelých 20 let zvýšil 4,5krát a v 70. letech počet zapsaných studentů překročil 700. Až do počátku 60. let 20. století byly více než tři čtvrtiny studentů Institutu zapsaní do dvouoborového studia práva nebo ekonomie, v roce 1978 však již byla více než polovina studentů zapsaná pouze na Sciences Po Lyon.⁶³

V 70. letech minulého století řešil Institut politických studií v Lyonu problémy s nevyhovujícími prostory objektu, ve kterém se škola nacházela. Budova v ulici *rue Raulin* byla označena za nehygienickou. Ředitel školy, Marcel Pacaut, se v březnu 1972 dopisem obracel na tehdejšího ministra o pomoc. V regionálním deníku *Le Progrès* se v dubnu 1972 psalo o stavu školy následující:

„Učitelé a studenti lyonského Institutu politických studií již nechtějí pracovat v těchto nehygienických prostorách. Jsou unaveni požadavky na důstojné prostory školy. Znovu uspořádali kampaň, aby na tento zásadní problém upozornili. Ve středu 26. dubna tato kampaň vyvrcholí setkáním studentů a učitelů. Nehygienické podmínky a nejistota v prostorách Institutu se stále zhoršují, pro zhruba 800 studentů prý chybí záchody i umyvadla, zdi budovy praskají, jedna z učeben je umístěna v suterénu a je naplněna hlukem aut a jejich zplodinami, druhé učebně hrozí zhroucení. Kromě toho je dalším z problémů nedostatek prostoru: 0,9 m² na studenta, zatímco oficiální minimální norma je 4 m², knihovna o rozloze 53 m², dokumentační centrum o rozloze 25 m², celkem čtyři posluchárny a učebny (274 m²) a jedna přednášková místnost (druhý přednáškový sál byl uzavřen, protože hrozilo jeho zhroucení). Prostory jsou z hlediska velikosti natolik nedostatečné, že se Institut politických studií musel uchýlit k pronájmu prostor od Lycée Ampère, které sídlí 2 km od Institutu.“⁶⁴

⁶² archiv Sciences Po Lyon, brožura ke studiu na Institutu politických studií v Lyonu z roku 1969

⁶³ *Lyon, une université dans sa ville*, Lyon, Libel, 2018, ISBN 978-2917659724, str. 171

⁶⁴ Bibliothèque municipale de Lyon, deník *Le Progrès*, článek z 25. dubna 1972

Tento problém svědčí o obtížnosti rozvoje Sciences Po Lyon ve srovnání se Sciences Po Aix, Sciences Po Grenoble nebo Sciences Po Bordeaux. V prostorách, které slouží škole dodnes, se Sciences Po Lyon usadil až v 90. letech.

3.5. Roky 1980–2000

Osmdesátá léta znamenala pro školu období velkých institucionálních změn a zároveň umožnila rozvoj vzdělávacímu projektu a modelu *grande école* v rámci univerzity. Po odchodu Marcela Pacauta do důchodu byl do čela Institutu politických studií na 14 let (1981-1995) jmenován profesor geografie Georges Mutin. Na jeho přímý popud a s ohledem na změny zahájené na Sciences Po Paris byla v roce 1982 zavedena selektivní přijímací zkouška do prvního ročníku studia. Informoval o tom 23. března 1982 francouzský deník *Le Monde*:

„Po dlouhé diskusi se správní rada Institutu politických studií v Lyonu rozhodla zavést na začátku akademického roku 1982 přijímací zkoušky do přípravného ročníku. Přijímací test bude doplněn zohledněním výsledků z maturity. Toto opatření, přijaté jako přechodné, by mělo přispět ke stabilizaci počtu studentů, jehož neustálý růst v posledních letech nebyl doprovázen dostatečným úsilím na úrovni vyučujícího personálu. Sciences Po Lyon byl dosud jediným provinciálním institutem, který neomezoval příliv mladých maturantů, kteří chtěli absolvovat atraktivní multidisciplinární vzdělání. Bude obtížné toto výběrové opatření zvrátit, zejména proto, že je v souladu s nedávnými vládními plány. Sciences Po Lyon zůstává atraktivní školou i přes notoricky nevyhovující prostory, směšný počet administrativních pracovníků a zjevnou početní nevýhodu, co se týče pedagogických pracovníků (dvanáct míst na více než tisíc studentů za tři roky školní docházky ve srovnání se čtyřiceti třemi v Grenoblu na stejný počet studentů.)“⁶⁵

O tři roky později byla zavedena přijímací zkouška také do druhého ročníku. Zavedení tohoto přijímacího procesu představovalo klíčový moment v historii lyonského Institutu politických studií a přiblížilo ho k francouzskému modelu *grande école*, přičemž si udržel hlubokou akademickou tradici. Během celého svého funkčního období usiloval Georges Mutin o to, aby lyonský Institut měl přístup ke stejným zdrojům, jako ostatní

⁶⁵ Bibliothèque de Sciences Po Lyon, *Le Monde*, článek z 23. března 1982

regionální Instituty. Ústředním problémem byly stále nevyhovující prostory školy, na které si učitelé i studenti stěžovali již od roku 1972.⁶⁶

V roce 1984 pak článek 43 Savaryho zákona o vysokém školství změnil postavení Institutu, poskytl mu větší autonomii a učinil z něj administrativní zařízení připojené k univerzitě. Vysoké školy nyní mohly uzavírat smlouvu s některými odděleními ministerstva, s krajem nebo s jinými organizacemi. Protože však lyonský Institut neměl vlastní prostory, nemohl získat žádné finanční prostředky od ministerstva.⁶⁷

V osmdesátých letech došlo k řadě inovací v systému vzdělávání: vznikly nové volitelné kurzy, metodické konference nahradily tutoriály, zlepšila se výuka jazyků a výrazně se posílila interdisciplinarita. Pod vedením Jeana Paula Ducasse bylo reorganizováno oddělení dokumentace a otevřeno počítačové technologii. V roce 1988 přijal Henri Moulard funkci předsedy správní rady, načež zhodnotil situaci Institutu a podle toho jednal. Díky svému lobbování na ministerstvu se mu podařilo zajistit vytvoření čtyř nových administrativních míst na začátku akademického roku 1989, čímž se počet zaměstnanců správy školy zvýšil z šesti na deset.⁶⁸

Status lyonské školy, stejně jako ostatních Institutů politických studií v zemi, byl následně specifikován výnosem ze dne 18. prosince 1989. Jako veřejná správní instituce byl lyonský Institut připojen k Lyonské univerzitě II a byla podepsána dohoda, která upravovala podmínky tohoto připojení. Pouze štrasburský Institut se stal interním ústavem *Université de Strasbourg III*, zatímco všechny ostatní regionální Instituty (Aix, Bordeaux, Grenoble, Lille, Rennes a Toulouse) mají status veřejné správní instituce připojené k univerzitě. Pařížský Institut má rovněž zvláštní status *Grand Établissement*.⁶⁹

V roce 1989 město Lyon navrhlo, aby se škola přestěhovala do centra Berthelot, konkrétně do prostor bývalé vojenské zdravotnické školy. To pro Sciences Po Lyon představovalo ideální umístění: budova sousedí s Domem humanitních věd (*Maison des Sciences de l'Homme*) a s Centrem pro historii odboje a deportace (*Centre d'Histoire de la Résistance et de la Déportation*). Navzdory předchozím neúspěchům proběhla na jaře 1995 architektonická soutěž, kterou vyhráli architekti Louis Girodet a Antoine Dassonville. Nový Institut vznikl rekonstrukcí budovy, kterou dříve využívali poddůstojníci vojenské zdravotní

⁶⁶ Lyon, *une université dans sa ville*, Lyon, Libel, 2018, ISBN 978-2917659724, str. 172

⁶⁷ https://www.legifrance.gouv.fr/loda/article_lc/LEGIARTI000006435423/1984-01-27 20/2/2024

⁶⁸ *Une grande école de la cité: Sciences Po Lyon, 70 ans*. Libel, 2018. ISBN 978-2-917659-80-9. str. 45

⁶⁹ Lyon, *une université dans sa ville*, Lyon, Libel, 2018, ISBN 978-2917659724, str. 172

školy, a zahrnuje mimo jiné moderní budovu, která je s tou starou spojena proskleným atriem.⁷⁰

Tento architektonický projekt je součástí pohnuté historie centra Berthelot. Vojenská zdravotní škola, postavená v letech 1882 až 1895, se na jaře 1943 stala sídlem Gestapa, kde nacisté ve sklepeních mučili odbojáře. Severní fasáda budovy, která byla 26. května 1944 zničena spojeneckým bombardováním a v níž dnes sídlí část dokumentačního centra Sciences Po Lyon, byla v letech 1958-1962 přestavěna.⁷¹

Místo bohaté historie, centrum Berthelot, ve kterém sídlí mimo výše zmíněných také četné laboratoře společenských věd a lyonský Institut urbanismu (*Institut d'urbanisme de Lyon*), je od roku 1999 také místem vzdělávání. Slavnostní otevření nových prostor Institutu politických studií v Lyonu proběhlo 13. prosince 1999, což odstartovalo počátky skutečné autonomie lyonského Sciences Po. Nové prostory slavnostně otevřel nový ředitel, ekonom Daniel Dufourt, který byl ve funkci v letech 1999-2004.⁷²

3.6. Roky 2000: nové století, nové příležitosti

Je to právě nově zvolený ředitel Daniel Dufourt spolu se svými kolegy, kteří se zasloužili o návrh první společné přijímací zkoušky do prvního ročníku a která od roku 2004 spojila Instituty politických studií v Aix-en-Provence a v Lyonu. Později se ke společné přijímací zkoušce přidaly i další Sciences Po v regionu, nyní jde o sedm škol, které tvoří skupinu Réseau ScPo (Aix-en-Provence, Lille, Lyon, Rennes, St-Germain-en-Laye, Štrasburk a Toulouse). Tuto zkoušku studenti mohou skládat v sedmi městech Réseau ScPo a v sedmi frankofonních centrech ve světě (Guadeloupe, Martinik, Nová Kaledonie, Tahiti, Francouzská Guyana, Maroko a Réunion). Úspěšní uchazeči jsou přijati na jednu ze sedmi škol podle preferované volby a svého pořadí.⁷³

První roky nového století byly také ve znamení dalekosáhlých reforem v oblasti vysokoškolského vzdělávání a výzkumu, což umožnilo Sciences Po Lyon prosadit svůj pedagogický a institucionální model na místní, národní i mezinárodní úrovni a zároveň se rozvíjet jako samostatná instituce. Poprvé v historii Sciences Po Lyon se dostal do čela profesor politologie, a to Gilles Polet. Během jeho dvou funkčních období (2004-2014) pokračovalo Sciences Po Lyon v utvrzování své samostatnosti.⁷⁴

⁷⁰ *Une grande école de la cité: Sciences Po Lyon, 70 ans*. Libel, 2018. ISBN 978-2-917659-80-9. str. 45

⁷¹ tamtéž, str. 126

⁷² <https://www.sciencespo-lyon.fr/fr/institut/presentation/locaux/20/2/2024>

⁷³ <http://www.reseau-scpo.fr/12/4/2024>

⁷⁴ *Une grande école de la cité: Sciences Po Lyon, 70 ans*. Libel, 2018. ISBN 978-2-917659-80-9. str. 19

V roce 2005 byla vytvořena výzkumná laboratoř UMR (*Unité mixte de recherche*) Triangle, která zpočátku sdružovala tři rekonstituované týmy z *Université Lyon 2*, *École normale supérieure de Lyon*, a právě *Sciences Po Lyon*. Později se k této trojici přidala i *Université Jean Monnet* v Saint-Étienne. Triangle (trojúhelník) odkazuje na spojení mezi třemi institucemi v Lyonu, které stály za vznikem laboratoře, tj. na přání společně se zabývat třemi aspekty politiky v nejširším slova smyslu: akcí, diskursem a politickým a ekonomickým myšlením. Triangle je uznávanou multidisciplinární laboratoří, která se zajímá o politologii, politickou morální filosofii, filosofii sociálních věd, dějinami ekonomického myšlení a civilizačními studii. Laboratoř jednu dobu vedl profesor politologie a budoucí ředitel *Sciences Po Lyon*, Renaud Payre.⁷⁵

Lyonský institut se také stal řádným členem PUL (*Pôle Universitaire Lyonnais*), který sdružuje hlavní veřejné vysoké školy a nemusel tak již být zastoupen *Université Lyon 2*, jako doposud. Dále se stal přidruženým členem PRES (*Pôle de Recherche et d'Enseignement Supérieur* – Uskupení pro výzkum a vysokoškolské vzdělávání), které bylo zřízeno zákonem o výzkumném programu z roku 2006. A konečně je v rámci nadřazené *Université de Lyon* také členem COMUE (*Communauté d'universités et d'établissements* – Společenství univerzit a institucí) a součástí projektu IDEX (*Initiative d'Excellence*) v lokalitě Lyon/Saint-Étienne.⁷⁶

Institucionální autonomie, kterou získal Institut politických studií v Lyonu díky těmto reformám, vedla k integraci stále většího rozsahu služeb a funkcí a k rozvoji mnoha partnerství. To pomohlo nejen uspokojit potřeby studentů a zaměstnanců, ale také splnit výzvy globalizovaného a vysoce konkurenčního prostředí. Toto úsilí poté nadále pokračovalo pod vedením nově zvoleného ředitele, Vincenta Michelota (2014-2016), profesora amerických civilizací.⁷⁷

V tomto období lyonský Institut také přechází na pětiletý diplom, který uděluje tituly podle evropského systému LMD (bakalářský/magisterský/doktorský). Škola v této době také zavádí mnohá demokratizační opatření a opatření na podporu rovných příležitostí, snaží se o to, aby se náročné přijímací zkoušky a příprava na ně staly cestou ke kvalitnímu vysokoškolskému vzdělání, které bude otevřené co největšímu počtu lidí.⁷⁸

⁷⁵ <https://triangle.ens-lyon.fr/spip.php?article3560> 9/4/2024

⁷⁶ <https://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/fr/federations-communautés-d-universités-et-etablissements-45671> 9/4/2024

⁷⁷ *Lyon, une université dans sa ville*, Lyon, Libel, 2018, ISBN 978-2917659724, str. 173

⁷⁸ *Une grande école de la cité: Sciences Po Lyon, 70 ans*. Libel, 2018. ISBN 978-2-917659-80-9. str. 20

Hlavními cíli pro Sciences Po Lyon se v této době stávají procesy internacionalizace a profesionalizace. Ve třetím ročníku je zaveden povinný rok mobility, který musí studenti strávit na univerzitě v zahraničí, mají na výběr z přibližně 150 partnerských univerzit po celém světě. Na partnerské univerzitě mohou strávit buď celý rok studia nebo si mohou vybrat smíšený pobyt: první akademický semestr stráví na partnerské univerzitě a v druhém semestru absolvují čtyř až šesti měsíční pracovní stáž. Vedení se tak inspirovalo z opatření, které bylo zavedeno na Sciences Po Paris již v roce 1999 a které umožňuje studentům zkusit různé pracovní metody, jiné intelektuální přístupy, a především pracovat v cizím jazyce.⁷⁹

Na začátku akademického roku 2017 se díky iniciativě nového ředitele, Renauda Payreho, Sciences Po Lyon rozšířilo o nově otevřený kampus v nedalekém městě Saint-Étienne. Tento kampus nabídl dalších 50 nových míst pro studenty, kteří musí splnit společné přijímací zkoušky pro sedm regionálních IEP (Aix, Lille, Lyon, Rennes, Štrasburk, Toulouse, Saint-Germain-en-Laye). Hlavním partnerem tohoto projektu se stala *Université Jean Monnet Saint-Étienne*, která zpřístupnila své bývalé prostory. Ty navštěvují studenti prvního a druhého ročníku, třetí totiž probíhá v rámci projektu mobility v zahraničí. Ve svém čtvrtém a pátém ročníku studia se pak studenti připojí zpět na kampus do Lyonu podle toho, jaké si vyberou zaměření. Strategie se tak liší od Sciences Po Paris, které má kampusy po celé Francii, studenti je však navštěvují pouze v prvním cyklu. Rozpočet projektu byl financován z vlastních prostředků školy, především ze zápisného, a činil 100 000 euro.⁸⁰

Při slavnostním otevření nového kampusu uvedl tehdejší ředitel, Renaud Payre, následující: *„Tento kampus nabízí ve spolupráci s Université Jean Monnet nové kurzy (diplom z ruských studií, ekonomie a managementu). Především nám však umožní navázat trvalé vztahy s veřejnými orgány a hospodářskými subjekty v metropolitní oblasti Saint-Étienne a v širším smyslu v západní části regionu Auvergne-Rhône-Alpes.“* Hovořila i prezidentka *Université Jean Monnet*, Michèle Cottier, která dodala, že: *„Přestěhování Sciences Po Lyon do kompletně zrekonstruované budovy na Université Jean Monnet Saint-Étienne představuje významný krok v partnerství, které bylo navázáno mezi našimi dvěma institucemi. Prostřednictvím rozvoje víceoborových kurzů zaměřených na městskou a*

⁷⁹<https://www.sciencespo-lyon.fr/fr/international/etudiants-sciences-po-lyon/mobilite-en-3eme-annee> 11/4/2024

⁸⁰https://www.lemonde.fr/campus/article/2016/11/09/sciences-po-lyon-cree-un-second-campus-a-saint-etienne_5027902_4401467.html 11/4/2024

*regionální politiku tento projekt naplňuje naše cíle multidisciplinarity, excellence, ale také rozmanitosti studentů.*⁸¹

Na začátku akademického roku 2018/2019 zahájila Sciences Po svůj nový projekt věnovaný změnám ve veřejném dění: „*Public Factory*“. Přitom ambice tohoto projektu jsou spojeny se samými počátky Institutu politických studií – prostřednictvím výzkumu a vzdělávání se studenti snaží přispívat k veřejnému a demokratickému životu v komunitě. Do výuky studentů 4. ročníku jsou začleněny situace z reálného života v podobě projektů vedených veřejnými subjekty (především institucemi a místními orgány), sdruženími a občany. Po výběru projektů jsou studenti sdruženi do malých multidisciplinárních týmů. Poté mají 6 měsíců na to, aby se s danou problematikou seznámili, přeformulovali problém, pokusili se jej vyřešit a následně jej odprezentovali, a to za podpory 50 hodin výuky lektorů Sciences Po Lyon a hostujících lektorů z ostatních univerzit.⁸²

4. Závěrečné srovnání Sciences Po Lyon od roku 1948 dodnes

4.1. Prvních třicet let lyonského institutu (1948-1978)

Díky zápiskům a statistikám, které si vedl tehdejší ředitel Sciences Po Lyon, Marcel Pacaut, můžeme srovnat vyučované předměty v roce 1948 s předměty, které byly vyučovány o třicet let později, tedy v roce 1978. To nám pomůže k lepšímu pochopení toho, jak se Institut za prvních třicet let rozvíjel a jaké změny ve výuce nastaly.

Učební plán přípravného ročníku v roce 1948 obsahoval následující předměty:

- Filosofické doktríny ve vztahu k politice a ekonomice
- Dějiny politických doktrín
- Obecné dějiny
- Dějiny ekonomie a ekonomických doktrín
- Hospodářská geografie
- Ústavní právo (předmět byl vyučován na právnické fakultě)
- Politická ekonomie

⁸¹<https://www.lyoncapitale.fr/actualite/saint-etienne-le-nouveau-campus-de-sciences-po-lyon-inaugure>
11/4/2024

⁸² Bilan de mandat, 5 ans de projets, 2016-2021, zpráva bývalého ředitele Sciences Po Renauda Payreho o změnách ve škole v době své funkce

Oproti tomu se v roce 1978 v přípravném ročníku vyučovaly následující předměty:

- Dějiny politických doktrín
- Úvod do soudobých dějin
- Politické instituce a ústavní právo
- Obecná ekonomie
- Úvod do politické sociologie

V druhém ročníku studia v roce 1948 musel student splnit následující předměty:

- Soudobé dějiny
- Hospodářská geografie
- Politické instituce a jejich srovnání
- Organizace státu a hlavních veřejných služeb
- Srovnávací ekonomie velkých států
- Správní právo (předmět byl vyučován na právnické fakultě)
- Politická ekonomie

O třicet let později, v roce 1978, zahrnoval učební plán druhého ročníku následující:

- Dějiny Francie ve 20. století
- Hospodářská politika
- Instituce a správní právo
- Veřejné finance
- Dějiny ekonomických doktrín
- Metody a techniky společenských věd
- Podniková kultura

V posledním, třetím ročníku, pak musel student v roce 1948 splnit následující kurzy:

- Soudobé dějiny
- Mezinárodní organizace a mezinárodní vztahy
- Francouzská unie
- Veřejné finance
- Demografie
- Odborové svazy
- Mezinárodní právo (předmět byl vyučován na právnické fakultě)
- Finanční legislativa
- Pracovní právo

V roce 1978 byl výčet povinných kurzů studenta třetího ročníku následující:

- Světové dějiny od roku 1945

- Sociologie a právo mezinárodních vztahů
- Veřejné právo a hospodářský a sociální intervencionismus
- Mezinárodní ekonomie
- Podniková kultura
- Institucionální právo
- Evropská ekonomie⁸³

Dále můžeme číselně porovnat počty vyučovaných hodin – včetně tělesné výchovy a jazyků, které se rozšířily o italštinu a španělštinu, čímž se přidaly k angličtině a němčině. V číslech jsou značné rozdíly, které mohou být způsobeny především delším trváním velkého počtu základních předmětů a znásobením pracovních stáží. V přípravném ročníku absolvoval student v roce 1948 přibližně 325 hodin výuky (včetně té, která probíhala na právnické fakultě), v roce 1978 to bylo přibližně 480 hodin. V druhém ročníku v roce 1948 to potom bylo 350 hodin za rok, studenti v roce 1978 museli splnit 480 hodin. A ve třetím ročníku v roce 1948 měl student 340 hodin výuky, jeho nástupce o třicet let později absolvoval 450 hodin výuky.⁸⁴

Během prvních třiceti let fungování lyonského Institutu se také rozrostl počet administrativních pracovníků školy. Ze tří osob pracujících pro školu v oblasti administrativy v roce 1948 (tajemník, knihovnice a asistent) vzrostl do roku 1978 počet na osm osob. Nárůst počtu administrativního, ale i pedagogického personálu, byl umožněn vytvořením Střediska pro přípravu ve všeobecné správě (*Centre de préparation à l'administration générale*, CPAG), které bylo administrativně připojeno k Institutu politických studií. Rozrostlo se také materiální vybavení. Knihovna, která v roce 1950 obsahovala 800 knih, byla v roce 1978 rozšířena na téměř 12 000 knih a 120 periodik.

Tomuto pozitivnímu vývoji předcházela nárůst počtu studentů. Ten vedl ke zvýšení zdrojů, což zase vedlo k rozsáhlejšímu náboru a růstu ohlasu školy v zemi. Přesný vývoj počtu zapsaných studentů můžeme sledovat na následující statistice sepsané tehdejším ředitelem, Marcelem Pacautem. Následující statistika nezahrnuje volné posluchače, studenty zapsané pro přípravu na *École Nationale d'Administration* (E.N.A.), studenty třetího cyklu, zahraniční studenty, kteří studovali za účelem získání diplomu pro cizince (který byl v roce 1970 zrušen, protože neposkytoval žádná práva těm, kteří diplom získali) a studenty zapsané

⁸³ archiv Sciences Po Lyon, zápisky tehdejšího ředitele Sciences Po Lyon, Marcela Pacauta

⁸⁴ archiv Sciences Po Lyon, spis „*L'Institut d'études politiques de Lyon (1948-1978)*“, Marcel Pacaut

na *Centre de préparation à l'administration générale*. Zahrnuje tedy pouze studenty zapsané na tři roky studia na Institutu politických studií v Lyonu.⁸⁵

Školní rok	Počet zapsaných studentů
1948-49	86
1949-50	105
1950-51	115
1951-52	132
1952-53	154
1953-54	156
1954-55	138
1955-56	132
1956-57	128
1957-58	130
1958-59	143
1959-60	159
1960-61	226
1961-62	255
1962-63	340
1963-64	362
1964-65	378
1965-66	405
1966-67	436
1967-68	512
1968-69	712
1969-70	640
1970-71	643
1971-72	723
1972-73	702
1973-74	719
1974-75	776

⁸⁵ tamtéž

1975-76	740
1976-77	736
1977-78	694
1978-79	715

Tyto statistiky, stejně jako všechny ostatní údaje, nemusí být zcela přesné. Nezapočítávají zápisy do studia provedené mimo stanovené termíny, berou totiž v úvahu pouze administrativní zápisy provedené na začátku roku a nezohledňují ani velký počet studentů, kteří zanechají studia během prvního roku (přibližně 20-25 % studentů zanechá školy během prvních týdnů nebo po zápisu nenavštíví Institut ani jednou). V každém případě čísla ukazují od počátku Institutu trvalý nárůst, s poklesem v letech 1854-1959 a stagnací na úrovni 700-750 zapsaných studentů od roku 1975. Ve školním roce 1968-1969 byl vysoký počet zapsaných studentů způsoben tím, že Institut politických studií v Lyonu přijímal přihlášky již v říjnu, zatímco na ostatních fakultách vzhledem k situaci v zemi nebylo nic organizováno a na humanitně zaměřených fakultách dokonce panovaly pochybnosti, zda akademický rok vůbec začne.⁸⁶

Dále můžeme upřesnit, že do roku 1962 studovalo téměř 80 % studentů lyonského Institutu současně i práva (nebo ekonomii), zatímco přibližně 20 % studovalo pouze na Sciences Po Lyon. Od roku 1962 se začali objevovat studenti, kteří zároveň studovali literaturu, a v následujících letech jejich počet rostl: v letech 1966-1967 bylo ze 436 zapsaných studentů 249 právníků a ekonomů, 88 literárních vědců a 99 studentů zapsaných pouze na Institutu. Od roku 1972 se pak podíl právníků neustále snižoval, zatímco skupina studentů zapsaných výhradně na Institutu se postupně zvyšovala – v roce 1978 tvořila tato skupina již více než 50 % z celkového počtu studentů.⁸⁷

Během těchto prvních třiceti let Institutu v Lyonu došlo ve všech oblastech k nepřetržitému pokroku. Jak ale Marcel Pacaut píše v jednotlivých výročních zprávách školy, některé problémy stále přetrvávaly. Srovnání s dalšími Instituty politických studií v ostatních městech Francie ukazuje, že ten lyonský na tom byl nejhůře v oblasti zajištění personálu. Administrativní a technický dozor školy byl nedostatečný, řediteli chyběl asistent, byl nedostatek sekretářek, tajemníků i úředníků. Nedostatečné zůstávaly i materiální zdroje. Dle korespondence všech ředitelů od roku 1948 škola velmi trpěla stísněnými podmínkami

⁸⁶ archiv Sciences Po Lyon, statistiky zapsaných studentů na Sciences Po Lyon v letech 1948-1979

⁸⁷ archiv Sciences Po Lyon, spis „L’Institut d’études politiques de Lyon (1948-1978)“, Marcel Pacaut

prostor, které jí byly poskytnuty. Je sice pravda, že v letech 1972-1975 bylo v této oblasti dosaženo pozoruhodného pokroku, jehož přínos byl však brzy zpochybněn potom, co Institut bez varování ztratil možnost využívat dvě učebny. Krátce poté byly připravovány projekty za cílem stěhování školy, které však byly realizovány až o více než dvacet let později. Je nutno dodat, že tyto potíže byly částečně způsobeny tím, že lyonský Institut se stal obětí provádění reformy z roku 1968, což se nedá říct o všech Institutech politických studií v jiných městech.⁸⁸

Dalším z problémů, se kterými se lyonský Institut politických studií již od počátků potýkal, byl nedostatek financí a nevyrovnané financování pobočky v Lyonu oproti ostatním regionálním Institutům, především těch v Bordeaux a v Grenoble. O tom hovoří v rozhovoru se mnou i profesor Sciences Po Lyon, pan Jean-Louis Marie, který na škole působí již od roku 1989, od bývalých kolegů ale ví, jaké poměry panovaly na škole od úplného začátku.

„Institutech politických studií mimo Paříž byly založeny v roce 1948. Založil je tehdejší francouzský premiér Michel Debré s jednoduchou myšlenkou, která spočívala v tom, že se budou hledat dobří studenti v regionech, aby se zabránilo tomu, že francouzská elita bude výhradně pařížská. Takže vedle svatyně svatých, tedy Sciences Po Paris, existovaly dvě provinční IEP, Bordeaux a Grenoble, které byly označeny jako IEP rovnováhy – rovnováhy ve vztahu k Sciences Po Paris. Když říkáme rovnováha, je to poměr, je to velmi nevyvážená rovnováha. Ale nakonec tyto dva IEP, Bordeaux a Grenoble, měly na druhou stranu dobré rozpočty, oproti tomu rozpočet IEP v Lyonu stačil přibližně na to, aby se hrabal v archivech. Rozpočet lyonského IEP musel být 6 až 10krát menší než rozpočet IEP v Bordeaux.“⁸⁹

4.2. Posledních třicet pět let lyonského Institutu (1989-2024)

V této kapitole bych ráda analyzovala a srovnala vývoj lyonského Sciences Po v posledních pětatřiceti letech, tedy od roku 1989 do současnosti. Hlavním zdrojem mi bude rozhovor s profesorem Jean-Louis Marie, který na Sciences Po Lyon působí právě od roku 1989 a který mi pomohl zodpovědět některé mé otázky. Jeho tvrzení doplním podloženými informacemi, které v bakalářské práci zmiňuji a které jsem získala z dostupných pramenů.

Profesor Jean-Louis Marie studoval na Sciences Po Bordeaux, kde poté nastoupil jako asistent/vědecký pracovník. Měl však větší motivaci, i přes svůj nízký věk chtěl rovnou

⁸⁸ archiv Sciences Po Lyon, výroční zprávy ředitelů Sciences Po Lyon mezi lety 1948-1979

⁸⁹ rozhovor s panem Jean-Louis Marie z 13/2/2024

působit jako lektor/pedagog, a proto absolvoval pohovor na Sciences Po Lyon, kde někoho takového zrovna hledali. Sám říká, že lyonský Institut v té době (rok 1989) neměl dobrou pověst. Nejvýznamnější provinční Sciences Po v té době byly Bordeaux a Grenoble.⁹⁰

Jak jsem již zmiňovala v kapitole č. 3.5., právě v roce 1989 začalo město Lyon řešit nevyhovující prostory školy a navrhlo, aby se přestěhovala do centra Berthelot, konkrétně do prostor bývalé vojenské zdravotnické školy.⁹¹ Na velmi špatné zázemí vzpomíná právě i Jean-Louis Marie, který toho roku na škole začal učit.

„První věc, která mě zarazila, když jsem přijel do Lyonu, byla, že jsem si pomyslel, že jsem možná udělal chybu. Zdálo se mi, že škola je velmi chudá, materiálně zchátralá a okrajová. Takže můj první dojem, to vám můžu říct, nebyl moc, moc dobrý. Nebyli jsme moc, moc dobří. Vzpomínám si, že kancelář, kterou mi přidělili – univerzita už neměla dost peněz na to, aby nakoupila dostatek topného oleje, takže když jsem to viděl, byl jsem ve své kanceláři a mrzнул jsem. Říkal jsem si, no, jdu domů, jsem přednášející, nemám ani na vytápěnou kancelář, takže první dojem byl špatný. Pak se to trochu zlepšilo, ale začátky lyonského IEP byly velmi, velmi skromné.“⁹²

I přes předchozí neúspěchy byla na jaře 1995 uskutečněna architektonická soutěž a slavnostní otevření nových prostor Institutu politických studií v Lyonu proběhlo 13. prosince 1999.⁹³

O velkém posunu lyonského Institutu hovoří také zpráva Agentury pro hodnocení výzkumu a vysokoškolského vzdělávání (*L'AERES, l'Agence d'évaluation de la recherche et de l'enseignement supérieur*) z prosince 2010. Ve své hodnotící zprávě udělila Sciences Po Lyon nejvyšší známku A+ za jeho výzkumné centrum pro Asii (*IAO – l'Institut d'Asie orientale*) a známku A za další výzkumná centra, zejména v oblasti Středomoří a Blízkého východu a v oblasti politologie, politické filosofie a dějin politického a ekonomického myšlení (výzkumná laboratoř UMR Triangle, viz kapitola 3.6.). V závěru zprávy AERES ocenil vynikající vzdělávání poskytované touto institucí a stejně tak její mezinárodní rozhled, vytknul jí přílišnou roztržitost výzkumných aktivit a nedostatečné vztahy s regionální institucionální a socioekonomickou strukturou. Tato agentura v roce 2013

⁹⁰ tamtéž

⁹¹ *Une grande école de la cité: Sciences Po Lyon, 70 ans*. Libel, 2018. ISBN 978-2-917659-80-9. str. 45

⁹² rozhovor s panem Jean-Louis Marie z 13/2/2024

⁹³ <https://www.sciencespo-lyon.fr/fr/institut/presentation/locaux> 20/2/2024

zanikla a nahradila ji Vysoká rada pro hodnocení výzkumu a vysokého školství (*HCÉRES, Le Haut Conseil de l'évaluation de la recherche et de l'enseignement supérieur*), která hodnotila Sciences Po Lyon i v pozdějších letech.⁹⁴

Další významné změny spatřuje Marie v cíli a v poslání Institutu politických studií celkově. Říká, že byly zřízeny s účelem podporovat vizi světa, kde má stát klíčovou roli ve vyšší státní správě. Debré a gaullisté prosazovali využití státu jako silného nástroje pro modernizaci a řízení, což byl jejich základní postoj. Nicméně, současný svět se přiklonil k neoliberalismu. Dle Marieho již není prioritou vytváření intelektuálních nebo administrativních elit, ale spíše vzdělávání manažerů, kteří jsou připraveni pracovat v ekonomice stále více liberalizované. Říká, že tento systém již není platný a že Sciences Po Lyon je nyní velmi inspirována filosofií americké univerzity.⁹⁵

„Model francouzských Institutů politických studií je modelem amerických univerzit z doby před patnácti lety, byl vlastně vytvořen podle vzoru amerických univerzit. Například Sciences Po Lyon měla ředitele, který byl přesvědčený amerikanofil. Pro něj bylo modelem, který měl přijmout pro Sciences Po Lyon, vytvoření něčeho, co nazval School of Public Affairs. A protože existovala určitá potřeba diverzifikovat nabídku profesí, ne každý byl předurčen k tomu, aby se stal akademikem nebo vysokým státním úředníkem, obracely se Institute stále více k soukromému sektoru, neformálnímu sektoru, nevládním organizacím a podnikatelské sféře. To byl velký rozdíl. Odcházíme od země se suverenistickou vizí státu. Jdeme po trajektorii, po níž dochází k postupné satelizaci Francie a Evropy ve vztahu ke Spojeným státům.“⁹⁶

Zmíněným ředitelem, který podporoval americkou ideu fungování lyonské školy, byl v letech 2014-2016 profesor amerických studií, Vincent Michelot. Ten se opravdu snažil, a vlastně se mu to částečně povedlo, o zavedení tzv. modelu *School of Public Affairs*. Tento model má za cíl vychovat budoucí globální odborníky a lídry s větším zaměřením na evropskou perspektivu. Výuka zůstává multidisciplinární a snaží se zapojit studenty v občanské iniciativě, řešení reálných problémů a spojit výzkum s praxí. Studenti rozvíjejí své praktické dovednosti prací na případových studiích a terénních projektech s cílem

⁹⁴ archiv Bibliothèque de Sciences Po Lyon, *Rapport d'évaluation de l'Institut d'études politiques de Lyon*, prosinec 2010, také dostupné z <https://www.hceres.fr/fr/rechercher-une-publication/sciences-po-lyon-18/4/2024>

⁹⁵ rozhovor s panem Jean-Louis Marie z 13/2/2024

⁹⁶ tamtéž

navrhnout konkrétní a udržitelnou politiku. S tím jim pomáhají nejen univerzitní profesori, ale odborníci na dané téma, politici a výzkumníci. Přesně to zavedla Sciences Po Lyon v roce 2018 pod názvem „*Public Factory*“.⁹⁷ (viz kapitola 3.6.)

Velkým úspěchem bylo také připojení se ke *Conférence des grandes écoles* v roce 2015, což Sciences Po Lyon dokázalo jako první ze všech Institutů politických studií ve Francii. Znamenalo to tak novou etapu ve výzkumné a vzdělávací práci na lyonském kampusu.⁹⁸ *Conférence des grandes écoles (CGE)* bylo založeno v roce 1973 a sdružuje téměř 250 *grandes écoles* a některé další společnosti a členské organizace. Přijetí do CGE podléhá přísným kritériím zahrnujícím strukturu, metody náboru, přístup k výuce, mezinárodní rozhled, vazby na podnikatelskou sféru, podporu studentů a charakter udělovaných titulů.⁹⁹

V roce 2015 obdrželo Sciences Po Lyon v pořadí druhé hodnocení od Vysoké rady pro hodnocení výzkumu a vysokého školství (*HCÉRES, Le Haut Conseil de l'évaluation de la recherche et de l'enseignement supérieur*). To ve své závěrečné zprávě ocenilo úsilí lyonského Institutu a práci, kterou odvedl za posledních 5 let, tedy od minulého hodnocení. Ve zprávě se píše, že partnerství, která škola navázala se zahraničními univerzitami (zejména těmi anglosaskými), vedla k rozvoji pravidelné výměny a mobility studentů. Dle statistik absolvuje ve 3. ročníku studia až 90 % studentů Sciences Po Lyon zahraniční mobilitu a na oplátku pak přivítá téměř 300 zahraničních studentů. Rada také ocenila spolupráci lyonského Institutu s americkým Fulbrigtovým programem, který zajišťuje mezinárodní vzdělávací a kulturní výměnu pro učitele, studenty i vědce. Ve více než 160 zemích mají příležitost studovat, učit, provádět výzkum, vyměňovat si nápady a přispívat k vzájemnému porozumění.¹⁰⁰ Účast v tomto programu umožňuje Sciences Po Lyon na omezenou dobu přivítat a nechat přednášet na svém kampusu špičkové profesory, jako třeba Andrewa C. Rudalevige, který získal doktorát na Harvardově univerzitě. Ve zprávě byl také zmíněný výměnný program učitelů s Brownovou univerzitou, v rámci kterého jsou finančně podporovány dvě až tři výměny ročně.¹⁰¹

⁹⁷<https://www.sciencespo.fr/ecole-affaires-publiques/en/academics/at-a-glance-the-sciences-po-school-of-public-affairs-programmes/> 18/4/2024

⁹⁸<https://region-aura.latribune.fr/en-bref/2015-04-23/sciences-po-lyon-integre-la-conference-des-grandes-ecoles.html> 18/4/2024

⁹⁹ <https://www.cge.asso.fr/cge/qui-sommes-nous/> 18/4/2024

¹⁰⁰ <https://fulbrightscholars.org/who-we-are/what-fulbright-program> 19/4/2024

¹⁰¹ *Rapport d'évaluation de l'Institut d'études politiques de Lyon, 2014-2015*, dostupné z: <https://www.hceres.fr/sites/default/files/media/publications/depot-evaluations/A2016-EV-0690173N-S1S1160011224-011689-RD.pdf> 19/4/2024

HCÉRES došlo k závěru, že Institut politických studií v Lyonu je „*velmi dynamická instituce, která prochází velkými změnami a vyznačuje se pozoruhodnou otevřeností vůči mezinárodnímu prostředí a kvalitou vztahů se zahraničními partnery. Doporučuje však, aby Institut nadále zintenzivňoval své vztahy a komunikaci se socioekonomickými partnery.*“¹⁰²

4.3. Sciences Po Lyon dnes

Nejnovější zpráva Vysoké rady pro hodnocení výzkumu a vysokého školství (HCÉRES) pochází z roku 2019/2020, tudíž nejvíce odpovídá současnosti. Ta říká, že je třeba vybudovat školu jako viditelného partnera ve výzkumu (zejména v jeho mezinárodním rozměru) a klíčového hráče v oblasti odborných znalostí a dalšího vzdělávání ve vztahu k místní socioekonomické struktuře. HCÉRES zařadila mezi silné stránky školy její „*proaktivní řízení s ohledem na strategii a transformace, silnou mezinárodní mobilitu studentů, úspěšnou reorganizaci, do které se odhodlaně zapojili všichni zaměstnanci Institutu a kvalitní nábor nových studentů, který potvrzuje atraktivitu zařízení.*“ Rada dále také ocenila „*snahu o rozvoj kateder a dalšího vzdělávání a vysoce kvalitní multioborovou odbornou přípravu, která umožňuje mladým absolventům najít zaměstnání na trhu práce.*“¹⁰³

Jako slabé stránky školy rada naopak uvedla „*život studentů, který je málo zohledněn vedením školy a nedostatečnou podporu větší účasti studentů v orgánech instituce*“, také „*vzdělávání, které je nedostatečně hodnoceno a je stále tradiční a potřebuje nové úvahy nad pedagogickými a digitálními inovacemi.*“ Kritizována byla i nevyhovující velikost školy a na závěr bylo řečeno, že je třeba zlepšit propagaci a internacionalizaci výzkumu s cílem stát se „*grande école*“ v oblasti veřejných záležitostí.¹⁰⁴

V závěru hodnotící zprávy bylo lyonskému Sciences Po doporučeno několik bodů: „*vyjasnit pozici Institutu pokračováním dialogu s akademickými a institucionálními partnery, zajistit ekonomický model a finanční udržitelnost s ohledem na budoucí investice, podpořit síť absolventů, zlepšit funkční propojení, aby zaměstnanci byli více odpovědní za své projekty a upevnit identitu institucionálního vlivu na pracovišti v Lyonu a v sítích.*“¹⁰⁵

¹⁰² tamtéž

¹⁰³ *Rapport d'évaluation de l'Institut d'études politiques de Lyon, 2019-2020*, dostupné z <https://www.hceres.fr/sites/default/files/media/downloads/a2021-ev-0690173n-dee-etab210019798-031579-rd.pdf> 19/4/2024

¹⁰⁴ tamtéž

¹⁰⁵ tamtéž

Tato doporučení se stala programem na několik dalších let, kdy se nové vedení Sciences Po Lyon snaží o implementaci nových změn a zlepšení chodu školy.

Velkým krokem kupředu byl v historii Sciences Po Lyon rok 2021, kdy byla na následujících pět let zvolena ředitelkou Institutu první žena, Hélène Surrel. Ta úspěšně promovala na lyonské škole v roce 1987 a poté se podílela na jejím chodu ve funkcích členky správní rady, vedoucí oddělení navazujícího vzdělávání, ředitelky studijního oddělení druhého cyklu a také jako vedoucí oddělení pro rozvoj kampusu v Saint-Étienne.¹⁰⁶

Hélène Surrel v rozhovoru po svém zvolení na post ředitelky uvedla, že je pro ni mimo jiné velmi důležité i to, že je první ženou v této funkci. Od roku 1948, tedy od samotného založení školy, nebyla nikdy zvolena žena, ani nikdy nebyla kandidátkou. Surrel v rozhovoru dále zmínila hlavní projekty svého funkčního období: studium dvojího diplomu v Saint-Étienne a oživení vztahů s přidruženou Universitě Lyon 2.¹⁰⁷

Jak jsem již zmiňovala výše, v rozhovoru mi pan profesor Jean-Louis Marie prozradil, že v době jeho nástupu na školu (rok 1989) neměla Sciences Po Lyon dobrou pověst, oproti tomu Instituty politických studií v Bordeaux a Grenoblu byly v té době nejpopulárnější. Dnes, o více než 35 let později, popularita lyonské pobočky zjevně narostla, Sciences Po Bordeaux i Grenoble jsou však podle statistik stále pro studenty atraktivnější. Přestože je podle statistiky z roku 2022 Lyon hned třetí na žebříčku selektivity jednotlivých Sciences Po (hned po Sciences Po Lille, které je nejselektivnější, a Sciences Po Paris, které obsadilo místo druhé), na žebříčku atraktivity se umístil Lyon až na šestém místě. Mnohem atraktivnější je pro studenty dle očekávání první Paříž, za ní jsou popořadě Instituty v Bordeaux, Grenoblu, Lille, Štrasburku a až poté je Lyon. Číslo Lyonu jsou ale trochu zkreslená vzhledem k tomu, že sám lyonský kampus je pro studenty atraktivní velmi, průměru však snižuje jemu přidružený, nový kampus v Saint-Étienne. Tam podle dat z roku 2022 dostalo nabídku na přijetí 829 studentů, pouze 42 z nich jich však souhlasilo se studiem právě v Saint-Étienne.¹⁰⁸

Po všech reformách v průběhu let je nyní studium pětileté a je rozděleno do dvou cyklů. První, tříletý cyklus, je multidisciplinární a je založený na čtyřech základních předmětech – právo, ekonomie, historie a politologie. Studenti také musí absolvovat dva

¹⁰⁶ <https://www.lyonmag.com/article/115944/helene-surrel-nomme-directrice-de-sciences-po-lyon> 11/4/2024

¹⁰⁷ rozhovor s nově zvolenou ředitelkou Sciences Po Lyon, Hélène Surrel – dostupný z <https://tribunedelyon.fr/education/helene-surrel-directrice-de-sciences-po-lyon-%E2%80%89sciences-po-na-pas-cesse-de-se-renouveler%E2%80%89/> 12/4/2024

¹⁰⁸ <https://www.letudiant.fr/etudes/iep/quels-sont-les-sciences-po-les-plus-selectifs-et-attractifs.html> 18/4/2024

moderní jazyky a ve třetím ročníku prvního cyklu musí splnit povinnou roční zahraniční mobilitu. Následně si studenti vybírají směr, na který se chtějí zaměřit v následujícím dvouletém cyklu. Ten se snaží o profesionalizaci a přípravu studentů na získání konkrétního diplomu. Na výběr mají z pěti specializací nabízených na Sciences Po Lyon: veřejné záležitosti, mezinárodní záležitosti, komunikace, teritoriální studia, mezinárodní veřejné záležitosti (studium v anglickém jazyce). Kromě zvolené specializace si studenti zachovávají základní studijní plán, tedy čtyři hlavní předměty, výzkum, projektové kurzy a studium jednoho nebo dvou moderních jazyků. V pátém, posledním ročníku, pokračují ve své specializaci volbou oboru nebo dvojího studia. Studium uzavírá dlouhodobá pracovní stáž.¹⁰⁹

Sciences Po Lyon dnes také nabízí dvojí diplomy, tzv. *double degree*. Jedná se o studium na domovské a zahraniční/partnerské univerzitě zároveň. Studium bývá delší o jeden nebo dva semestry a několik měsíců bývá nutné strávit právě na partnerské univerzitě. Závěrečnou práci pak musí student obhájit na obou školách, odměnou mu ale jsou dva diplomy s tituly z obou univerzit, což je velmi lákavé na trhu práce.¹¹⁰

Lyonský Institut momentálně spolupracuje s francouzskými *Université Jean Monnet* v Saint-Étienne, *Centre de formation des journalistes* v Paříži, *EM Lyon* a s *Institut d'Urbanisme de Lyon*. Ze zahraničních univerzit pak tvoří partnery a nabízí dvojí diplom spolu s *Hong Kong Baptist University* a s *Loughborough University* ve Velké Británii.¹¹¹

Sciences Po Lyon se dnes také nachází na pozici nadřazené instituce pro několik společných výzkumných jednotek. Jednou z nich je Východoasijský institut (*L'Institut d'Asie Orientale, IAO*), jehož cílem je analyzovat a pochopit společnosti moderní a současné východní a jihovýchodní Asie. Funguje pod záštitou Sciences Po Lyon, *ENS de Lyon*, *CNRS* a *Université Lumière Lyon 2*. Výzkum oddělení se zaměřuje na humanitní a společenské vědy, zejména na moderní a současné dějiny, právo, ekonomii, politologii, sociologii, antropologii, filosofii, umění a literaturu.¹¹²

Další výzkumné centrum funguje v oblasti Středomoří a Blízkého východu (*Le Groupe de recherche et d'études sur la Méditerranée et le Moyen-Orient, GREMMO*) a v oblasti politologie, politické filosofie a dějin politického a ekonomického myšlení

¹⁰⁹ *Découvrez Sciences Po Lyon*, brožura ke studiu ve školním roce 2022/2023, dostupné z <https://www.sciencespo-lyon.fr> 18/4/2024

¹¹⁰ <https://www.universitas.cz/tema/10026-jedno-studium-a-clovek-je-inzenyr-i-master-co-nabize-ji-double-degree-a-joint-degree-programy> 12/4/2024

¹¹¹ *Découvrez Sciences Po Lyon*, brožura ke studiu ve školním roce 2022/2023

¹¹² <https://iao.cnrs.fr/laboratoire/presentation/> 19/4/2024

(několikrát zmiňovaná výzkumná laboratoř UMR Triangle). Za zmínku stojí také Institut věd o člověku (*Maison des Sciences de l'Homme, MSH*), se kterým Sciences Po sdílí mimo jiné i prostory v centru Berthelot. MSH nyní sdružuje přes 50 výzkumných laboratoří umístěných v Lyonu a Saint-Étienne a spolupracuje s vysokoškolskými a výzkumnými institucemi v regionu, včetně Sciences Po Lyon. Zaměřuje se na několik oblastí výzkumu, konkrétně se zabývá digitálními humanitními vědami neboli rozhraním mezi humanitními a společenskými vědami a novými počítačovými technologiemi; genderem a s ním spojenou analýzou historické, sociální a symbolické konstrukce vztahů mezi pohlavími; prací, prostorem a globalizací, tedy zkoumáním migrace, mobility a dynamiky různých ekonomických systémů.¹¹³

Za těchto více než 75 let se Sciences Po etablovala jako známá „*grande école*“ ve městě, kterou dohromady navštěvuje kolem 1900 studentů. Přitom komunita Sciences Po Lyon přesahuje deset tisíc lidí, spolu se studenty ji tvoří také kolem 70 učitelů/výzkumných pracovníků, 50 zaměstnanců a asi deset tisíc absolventů. Institut, který byl původně zaměřený spíše na vzdělávání vyšších státních úředníků, dnes školí vedoucí pracovníky a manažery ve veřejném i soukromém sektoru.¹¹⁴

¹¹³ <https://www.msh-lse.fr/missions/> 19/4/2024

¹¹⁴ *Découvrez Sciences Po Lyon*, brožura ke studiu ve školním roce 2022/2023

5. Závěr

Ve své práci jsem se snažila nalézt odpověď na otázku historie lyonského Institutu politických studií, jeho tradici a význam nejen v Lyonu, ale v celé Francii.

K nalezení odpovědi a také k přiblížení problematiky pro čtenáře jsem se v první kapitole nejdříve zaměřila na klasifikaci francouzského vysokoškolského systému a poté na rozdíly mezi veřejnými vysokými školami (univerzitami) a tzv. *grandes écoles*. V závěru jsem zjistila, že *grandes écoles* jsou primárně zaměřeny na studenty, kteří aspirují na kariéru v politice nebo ve veřejné správě, naopak univerzity přitahují studenty s konkrétním zájmem v oboru (například lékařství), kteří se specializují na danou disciplínu bez zkoumání jiných vědních oborů. Univerzity mají méně přísné přijímací procesy, zatímco *grandes écoles* jsou velmi selektivní a přijímají pouze malý počet studentů, kteří musí absolvovat náročný výběrový proces.¹¹⁵ To mi pak v rozhovoru potvrdil i pan profesor Jean-Louis Marie, který působí na Sciences Po Lyon již od roku 1989 a který má zkušenosti s oběma typy škol.¹¹⁶ Naplnila jsem tak první bod své práce a rozlišila jsem základní pojmy.

Poté jsem představila „fenomén“ Sciences Po obecně, tedy pařížský Institut politických studií, který se na konci 19. století etabloval pod vedením Émila Boutmyho. Zkráceně jsem popsala jeho historii od založení až dodnes, což mi pomohlo kontrast mezi lyonskou pobočkou.¹¹⁷

Jak jsem již zmiňovala výše, v hlavní části bakalářské práce jsem se zaměřila na historii, tradici a význam Institutu politických studií v Lyonu. Snažila jsem se jako první podat kompletní spis o historii školy, jak o ní psal tehdejší tisk, co si o ní mysleli ostatní a jakou měla pověst jak ve městě, tak v celé zemi.

Institut politických studií v Lyonu začal svou činnost v listopadu 1948 a jeho hlavním účelem bylo zprvu doplnit výuku sociálních věd poskytovanou na právnické a filosofické fakultě, výuka Institutu měla tedy pouze doplňkový charakter. Tohle je tedy první definice školy, která vznikla v roce 1948 a po jejím pochopení jsem dokázala dále srovnávat a mapovat vývoj instituce. Do čela školy byl v šedesátých letech zvolen profesor historie,

¹¹⁵ <https://www.burundi.campusfrance.org/fr/le-cout-et-le-financement-des-etudes-superieures-en-france> 12/12/2023

¹¹⁶ rozhovor s panem Jean-Louis Marie z 13/2/2024

¹¹⁷ RAIN, Pierre, *L'École libre des sciences politiques 1871–1945*, Paris: Fondation nationale des sciences politiques, 1963, ISBN 9782724684483. str. 17

Marcel Pacaut, z jehož deníků a výpisků uložených v archivu Sciences Po Lyon jsem čerpala i při tvorbě této práce.¹¹⁸

K ilustraci závažnosti několika problémů, se kterými se škola potýkala, jsem do práce zahrнула i články z tisku, které podaly objektivní informace a pomohly mi pochopit, jaké ohlasy tehdy škola měla. Zjistila jsem, že nejen začátky, ale celé minulé století byly pro školu velmi náročné a podmínky na lyonském Institutu v té době nebyly nejlepší, s nástupem nového století však přišel velký rozkvět a rozsáhlé změny.

Byly vytvořeny nové výzkumné laboratoře, škola se stala členem mnoha různých projektů a uskupení a díky úspěšným reformám získala svou institucionální autonomii. Sciences Po Lyon si vytyčila nové cíle: internacionalizaci a profesionalizaci, což se jí dle mého názoru v následujících letech povedlo.

Pro závěrečné shrnutí a srovnání jsem se rozhodla zařadit ještě poslední kapitolu, kde jsem nejdříve srovnala vývoj v prvních třiceti letech Institutu, konkrétně jsem porovnávala učební plány z roku 1948 a 1978, dále i počty zapsaných studentů v těchto dvou letech. Tyto statistiky si vedl bývalý ředitel a profesor Marcel Pacaut, proto jsem z nich dokázala čerpat.¹¹⁹

Aby bylo srovnání celistvé, pokusila jsem se porovnat i dalších pětatřicet let fungování Institutu, konkrétně od roku 1989 dodnes, tedy do roku 2024. V tom mi pomohl především rozhovor s panem profesorem Jean-Louis Mariem, který reflektoval své začátky na škole v porovnání s dneškem, nastínil vizi školy do budoucna a také sdílel své osobní nepřijemnosti s těžkými začátky na škole, která neměla dobrou pověst a dostatek financí.¹²⁰

Rozhovor jsem doplnila o fakta, která jsem našla především na internetu. Významnými zdroji mi byly závěrečné hodnotící zprávy od Vysoké rady pro hodnocení výzkumu a vysokého školství (*HCÉRES, Le Haut Conseil de l'évaluation de la recherche et de l'enseignement supérieur*), z let 2010, 2015 a 2020. V závěrech těchto zpráv lze sledovat body, které se na škole v jednotlivých letech zlepšily a které se naopak zhoršily.¹²¹

Úplně poslední podkapitolu jsem pak věnovala situaci na Sciences Po Lyon dnes. Konkrétně jsem tedy začala rokem 2020 a sledovala jsem zvolení první ženy jako ředitelky Institutu. Popsala jsem, jak je dnes studium rozděleno, s jakými institucemi škola spolupracuje a jak probíhá na fakultě výzkum.

¹¹⁸ archiv Sciences Po Lyon, spis „*L'Institut d'études politiques de Lyon (1948-1978)*“, Marcel Pacaut

¹¹⁹ archiv Sciences Po Lyon, spis „*L'Institut d'études politiques de Lyon (1948-1978)*“, Marcel Pacaut

¹²⁰ rozhovor s panem Jean-Louis Marie z 13/2/2024

¹²¹ <https://www.hceres.fr/sites/default/files/media/publications/depot-evaluations/A2016-EV-0690173N-S1S1160011224-011689-RD.pdf> 19/4/2024

Zdroje

Prameny

Archives de Sciences Po Lyon

Archives municipales de Lyon

Bibliothèque de Sciences Po Lyon

Bibliothèque municipale de Lyon

Découvrez Sciences Po Lyon, brožura ke studiu ve školním roce 2022/2023

Le Monde, vydání z 23. března 1982

Le Progrès, vydání z 23. září 1940 a 25. dubna 1972

Sciences Po Lyon, *Bilan de mandat, 5 ans de projets*, 2016-2021

Rozhovor s Jean-Louis Marie, 13/2/2024 formou internetového videohovoru
Nahrála, přeložila a zpracovala Nikita Bernardová

Sekundární literatura

BEAUVAIS, Anne-Sophie, *Sciences Po pour les Nuls*, Pour les nuls, 2017, ISBN 978-2-412-01669-5

FAVRE, Pierre, *Les sciences d'Etat entre déterminisme et libéralisme: Emile Boutmy (1835-1906) et la création de l'Ecole libre des sciences politiques*, *Revue française de sociologie*, sv. 22, č. 3, 1981

FOMERAND, Jacques. „Policy Formulation and Change in Gaullist France: The 1968 Orientation Act of Higher Education.” *Comparative Politics*, vol. 8, no. 1, 1975, str. 59. *JSTOR*, <https://doi.org/10.2307/421453>.

Francouzsko-český, česko-francouzský praktický slovník. 2. vydání. ...pro každého. V Brně: Lingea, 2017. ISBN 978-80-7508-274-9.

LEBLOND, François et Renaud. *Émile Boutmy, le père de Sciences Po*. Librinova, 2022, ISBN 979-10-405-1459-6

Lyon, une université dans sa ville, Lyon, Libel, 2018, ISBN 978-2917659724

MORAZÉ, Charles. *Sciences-Po: Une Justice: Et Un Parallèle. Annales. Histoire, Sciences Sociales*, vol. 1, no. 2, 1946, str. 134. *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/27578278>.

RAIN, Pierre, *L'École libre des sciences politiques 1871–1945*, Paris: Fondation nationale des sciences politiques, 1963, ISBN 9782724684483.

ROBERT, Paul, *Dictionnaire Le Petit Robert de la langue française 2022*. Le Robert, 2021, ISBN 978-2321016515.

RUGGIERO, Christopher Alan. Higher Education in France and the United States: Historical Development and Structure. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, 2006.

Une grande école de la cité: Sciences Po Lyon, 70 ans. Libel, 2018. ISBN 978-2-917659-80-9.

Internetové zdroje

<http://www.reseau-scpo.fr>

<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/parizskym-jarem-studenti-pred-50-lety-zmenili-francii-revolta-se-ted-vraci-do-ulic-81490>

<https://dictionnaire.lerobert.com>

<https://ensg.univ-lorraine.fr/international/international-students/the-french-higher-education-system>

<https://esca.ma/blog/quelle-est-la-difference-entre-universite-et-grande-ecole>
<https://triangle.ens-lyon.fr/spip.php?article3560>

<https://tribunedelyon.fr/education/helene-surrel-directrice-de-sciences-po-lyon>

<https://www.burundi.campusfrance.org/fr/le-cout-et-le-financement-des-etudes-superieures-en-france>

<https://www.cdk.cz/mai-68-cim-byl-co-po-nem-zustalo>

<https://www.cge.asso.fr/cge/qui-sommes-nous/>

<https://www.devenirenseignant.gouv.fr>

<https://www.education.gouv.fr/reperes-et-references-statistiques-2022-326939>

<https://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/fr/federations-communautes-d-universites-et-etablisements-45671>

<https://fulbrightscholars.org/who-we-are/what-fulbright-program>

<https://www.hceres.fr/fr/rechercher-une-publication?key=Sciences%20Po%20Lyon>

<https://www.letudiant.fr/etudes/iep/quels-sont-les-sciences-po-les-plus-selectifs-et-attractifs.html>

<https://iao.cnrs.fr/laboratoire/presentation/>

<https://www.inha.fr/fr/ressources/publications/publications-numeriques/dictionnaire-critique-des-historiens-de-l-art/boutmy-emile.html>

https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006071191/LEGISCTA000006120391/#LEGISCTA000042813280

https://www.legifrance.gouv.fr/loda/article_lc/LEGIARTI000006435423/1984-01-27

https://www.lemonde.fr/campus/article/2016/11/09/sciences-po-lyon-cree-un-second-campus-a-saint-etienne_5027902_4401467.html

<https://www.lyoncapitale.fr/actualite/saint-etienne-le-nouveau-campus-de-sciences-po-lyon-inaugure>

<https://www.lyonmag.com/article/115944/helene-surrel-nommee-directrice-de-sciences-po-lyon>

<https://www.maroc.campusfrance.org/Les%20instituts%20d%27études%20politiques%20ou%20%22Sciences%20Po%22>

<https://www.msh-lse.fr/missions/>

<https://www.qschina.cn/en/university-rankings/university-subject-rankings/2023/politics>

<https://region-aura.latribune.fr/en-bref/2015-04-23/sciences-po-lyon-integre-la-conference-des-grandes-ecoles.html>

<https://www.sciencespo-lyon.fr>

<https://www.sciencespo.fr/stories/frise/>

<https://www.studyrama.com/formations/filieres/instituts-d-etudes-politiques-iep>

<https://www.universitas.cz/tema/10026-jedno-studium-a-clovek-je-inzenyr-i-master-co-nabizeji-double-degree-a-joint-degree-programy>

Přílohy

1) Přeložený přepis rozhovoru s Jean-Louis Marie

Tazatel: Nikita Bernardová

Respondent: Jean-Louis Marie

T: Dobrý den, do své bakalářské práce jsem chtěla zahrnout rozhovor s někým, kdo na škole dříve pracoval či studoval. Proto jsem kontaktovala vás. Ráda bych se zeptala na pár otázek o Sciences Po Lyon, jak se institut v průběhu let vyvíjel a tak dále. Máte nějaké otázky, než začneme?

R: Otázky nemám, jen bych to rád upřesnil. Na Sciences Po Lyon pracuji již 35 let, nastoupil jsem v roce 1989 a v září 2024 budu končit. Studoval jsem na Sciences Po Bordeaux a více než deset let jsem tam i učil.

T: Sciences Po, Bordeaux, dobře tedy. Takže odtamtud pocházíte? Z Bordeaux?

R: Ne, nepocházím. Pocházím z jiného regionu ve střední Francii. Ale studoval jsem v Bordeaux, pak jsem tam i několik let žil a pracoval a v roce 1989 jsem byl přijat do Lyonu.

T: Aha, dobře. Pojďme začít s otázkami. Již jste zmínil svá studia, která jste absolvoval na Sciences Po Bordeaux. Co vás motivovalo k tomu, abyste se stal učitelem společenských věd?

R: Motivace je dvojitá. První je ekonomická, tj. když jste profesorem, máte vyšší životní úroveň než asistent. Asistent je, chcete-li, lektor. Takže stát se profesorem byla motivace materiální. Protože než jsem se stal profesorem, byl jsem už docentem. A proč dělat společenské vědy? Protože mě vždycky zajímaly a vždycky mě zajímalo snažit se vnést trochu řádu a porozumění do světa, který je kolem nás. Lépe porozumět tomu, co mě obklopuje, lépe pochopit, co se kolem mě děje. Myslím, že sociologie a politologie jsou dobrými nástroji pro pochopení, a nakonec i pro ty, kteří mají duši aktivisty. Ale pro mě bylo zajímavé především intelektuální zaujetí. Vždycky mě zajímalo, jak lépe porozumět společenským vědám.

T: Dobře, děkuji, to je velmi zajímavé. Kdy jste tedy poprvé slyšel o Institutu politických studií obecně a poté i o tom v Lyonu?

R: Dozvěděl jsem se o něm úplnou náhodou. Byl jsem na své střední škole na venkově a na chodbě visel plakát, který byl velmi, velmi výrazný, velmi nápadně zelený, plakát, který představoval Institut d'études politiques de Bordeaux a obsah kurzů. Byla tam adresa, na kterou jsem mohl poslat přihlášku, a protože jsem byl dobrý středoškolák a předměty mě zajímaly – historie, ekonomie, právo, veřejné právo atd. Přihlášku jsem poslal, ale byla jen jedna. Byl to náhodný objev, protože jsem o Sciences Po nic nevěděl. Pocházím z dělnického prostředí, můj otec byl továrník, takže v dělnických kruzích bylo v té době jméno Sciences Po dobře známé. Sciences Po bylo známé jméno, protože se tam rekrutuje mnoho našich vedoucích pracovníků. A École Nationale d'Administration, neboli ENA, jak se tehdy jmenovala, byla známá jako cesta k dokonalosti a společenskému vzestupu. Takže můj otec, který byl dělníkem v továrně, znal jen tato jména, ale věděl, že jsou to cesty k dokonalosti a vlivu. A tak mi řekl: "Proč se nepřipravíš na ENA? Proč se nepřipravuješ na Sciences Po? Tak to je, ale je to jen volba podle pověsti, ne podle společenské blízkosti.

T: Aha, rozumím. Proč jste se po studiích rozhodl pro Lyon? A ne pro Bordeaux?

R: V Bordeaux jsem udělal doktorát, v Bordeaux jsem studoval a byl jsem přijat na místo, kterému se tehdy říkalo asistent. V podstatě asistent. Něco jako to, čemu dnes říkáme dočasný pedagogický a vědecký pracovník. Takže je to velmi skromná situace, velmi skromná, a materiálně je těžké být spokojený. Takže jsem si chtěl zajistit prostředky pro svůj kariérní postup. A v Bordeaux mi řekli, že jsem mladý. Je pravda, že jsem byl jedním z nejmladších asistentů a že tam byli kolegové, kteří měli více let, kteří byli v profesi déle, a tak to byli oni, kdo měl být povýšen přede mnou. Nemyslel jsem si, že je to příliš meritokratické, a tak jsem se na to připravil. Absolvoval jsem pohovor na Sciences Po Lyon a byl jsem přijat. A to bylo všechno. Ale Lyon jsem si vybral poměrně náhodně a poprvé v životě jsem se tam vydal, když jsem se zúčastnil konkurzu, abych byl přijat jako lektor. Přihlášku jsem si podal také v Grenoblu a Rennes. V Rennes jsem mohl být přijat. V Grenoblu jsem skončil druhý. Ale Rennes bylo příliš daleko ode mě a mého rodinného zázemí, mého rodinného původu a mého zeměpisného původu. Tak jsem si vybral Lyon. Ale Lyon jsem si nevybral kvůli jeho pověsti, protože Sciences Po Lyon nemělo moc dobrou

pověst. Nebylo špatné, ale nemělo dobrou pověst. A nejdůležitější IEP, Sciences Po v provinciích v té době byly Bordeaux a Grenoble. Tak to vidíte. Takže to byla souhra okolností, která mě přivedla do Lyonu. A já. Město mi také připadalo zajímavé, dobře velké a geograficky dobře umístěné. Ale mohl jsem jít do Rennes nebo Grenoblu. Je to opravdu na náhodě.

T: Chápu. A v Lyonu jste tedy začínal v roce 1989, je to správně?

R: Přesně tak. Nastupoval jsem v září 1989, konečně jako lektor. Předtím jsem působil jako asistent na Sciences Po Bordeaux.

T: Když jste přijel do Lyonu, jaká panovala atmosféra ohledně ostatních Sciences Po? Naznačil jste, že Sciences Po Bordeaux mělo lepší hodnocení nebo lepší pověst. Když ho pak srovnáte s Lyonem, jak to tam vypadalo z hlediska studijních oborů a zaměstnanců? Dokázal byste to srovnat?

R: Jak víte, IEP mimo Paříž byly založeny v roce 1948. Založil je tehdejší francouzský premiér Michel Debré s jednoduchou myšlenkou, která spočívala v tom, že se budou hledat dobří studenti v regionech, aby se zabránilo tomu, že francouzská elita bude výhradně pařížská. Takže vedle svatyně svatých, tedy Sciences Po Paris, existovaly dvě provinční IEP, Bordeaux a Grenoble, které byly označeny jako IEP rovnováhy – rovnováhy ve vztahu k Sciences Po Paris. Když říkáme rovnováha, je to poměr, je to velmi nevyvážená rovnováha. Ale nakonec tyto dva IEP, Bordeaux a Grenoble, měly na druhou stranu dobré rozpočty, oproti tomu rozpočet IEP v Lyonu stačil přibližně na to, aby se hrabal v archivech. Rozpočet lyonského IEP musel být 6 až 10krát menší než rozpočet IEP v Bordeaux.

T: To je opravdu obrovský rozdíl v rozpočtu.

R: Byl to obrovský rozdíl. A první věc, která mě zarazila, když jsem přijel do Lyonu, byla, že jsem si pomyslel, že jsem možná udělal chybu. Zdálo se mi, že škola je velmi chudá, materiálně zchátralá a okrajová. Takže můj první dojem, to vám můžu říct, nebyl moc, moc dobrý. Nebyli jsme moc, moc dobří. Vzpomínám si, že kancelář, kterou mi přidělili – univerzita už neměla dost peněz na to, aby nakoupila dostatek topného oleje, takže když jsem to viděl, byl jsem ve své kanceláři a mrznul jsem. Říkal jsem si, no, jdu domů, jsem

přednášející, nemám ani na vytápěnou kancelář, takže první dojem byl špatný. Pak se to trochu zlepšilo, ale začátky lyonského IEP byly velmi, velmi skromné.

T: A promiňte, kolik vám tehdy bylo let?

R: Přijel jsem do Lyonu v roce 1989, takže mi bylo 32 let.

T: Děkuji. Pojďme na další otázku. Jak se podle vás liší Sciences Po Lyon od ostatních škol – myslím tím klasických univerzit, pokud jde o výuku?

R: Ano, ano. Velký rozdíl mezi IEP a univerzitami je v tom, že při vstupu na Sciences Po probíhá selekce, a to je opravdu zásadní. Sciences Po v provinciích mají vynikající pozici z hlediska marketingu, z hlediska umístění na trhu vysokoškolských titulů. Dovolte mi to vysvětlit. No, skutečné grandes écoles ve Francii jsou školy jako Normale Supérieure, Polytechnique a tak dále. O nich jste už slyšeli. Jinými slovy, jsou to školy, na které se nastupuje po absolvování extrémně náročných přípravných tříd. Je to fyzická a intelektuální zkouška, přípravná třída, a dostanete se tam po velmi náročných přijímacích zkouškách. Takže o elitě, která se rekrutuje, nejsou žádné nejasnosti. Přístup do provinčních IEP je nyní také podmíněn poměrně přísným zkoumáním přihlášek a také testy, které jsou formou konkurenční zkoušky. To však nemá nic společného se soutěžními přijímacími zkouškami na skutečné grandes écoles. Říkám to proto, že provinční IEP se velmi dobře hodí pro lidi, kteří nechtějí nebo jejichž rodiče se bojí, že se ztratí v mase vysokých škol, které nemají mezi naší elitou příliš dobrou pověst. Zároveň je to velmi vhodné pro lidi, kteří, promiňte, ale z mého pohledu nemají dostatečně široká ramena, dostatečně silná na to, aby zvládli dva roky přípravných tříd a složili skutečně konkurenční přijímací zkoušky na grandes écoles. Takže Sciences Po představuje výborný způsob, jak se umístit na trhu vysokoškolských titulů.

T: Ano, rozumím. Tudiž hlavní rozdíl je v přijímacích zkouškách na danou školu a v jejich náročnosti.

R: Ano, rozdílné jsou také zdroje, které jsou k dispozici. Veřejné a regionální orgány přispívají do rozpočtu univerzit. Prostředky, které jsou k dispozici, jsou mnohem větší. Pak je tu otázka výuky v obou institucích. Já jsem navštěvoval obě, kromě Sciences Po jsem

absolvoval univerzitní studium, magisterské studium sociologie a práva. Zároveň jsem i učil na univerzitě. Bylo období, kdy jsem téměř polovinu výuky vykonával na univerzitě Lyon 2 a druhou polovinu na Sciences Po Lyon. V úrovni výuky opravdu není rozdíl.

T: Dobře, vaše srovnání je velmi přínosné vzhledem k tomu, že máte přímou zkušenost s oběma typy škol.

R: A pak bych řekl, že IEP si zachovaly toto poslání produkovat, řekněme, vedoucí pracovníky ve veřejném nebo soukromém sektoru, střední nebo vyšší manažery, protože vrcholoví manažeři vycházejí z pařížské Sciences Po a grandes écoles. Existuje tedy představa, že naše vzdělávání je určeno k výchově střední elity. Na univerzitě je více intelektuálních zájmů, více výzkumných zájmů, to je jisté. A já sám jsem si často myslel totéž. Setkal jsem se s motivovanějšími studenty, s intelektuálněji zainteresovanými studenty, s více mladými intelektuály. Na univerzitě jsem jich potkal víc než na Sciences Po.

T: Myslíte si, že to souvisí s rozdílnou diverzitou na jednotlivých typech škol?

R: Vlastně ano, naší výhodou na Sciences Po Lyon nyní je to, že máme mladé ženy. Protože dnes tvoří 75 % zaměstnanců Sciences Po Lyon dívky, máme mladé ženy, které se teprve rozkoukávají. Takže co budu dělat? Tak co budu dělat později? Toto otevřené, multidisciplinární vzdělávání má tu výhodu, že odkládá okamžik pravdy. Co budu dělat se svým životem? Takže když si vezmete navíc tři, čtyři nebo pět let vzdělání, které je trochu všeobecné, ušetříte trochu času. A to vám to umožní. Nejde jen o to, ehm, také vám to umožní poznat, pochopit, co chcete dělat, poznat, co vás opravdu baví, protože vám to umožní ztratit pár iluzí. Je to velmi dobré, je to velmi, velmi dobré. Takže lidi dělají pracovní stáže, a to je výborné. Tak objeví konkrétní, praktické pracovní situace a vidí věci jasněji. Získávají pocit, co je skutečně zajímavé.

T: Ano, rozumím. Dobře. A jak byste několika slovy shrnul změny v organizaci školy a vůbec školy, vlastně celého institutu, od začátku vaší kariéry, ještě jako student, do současnosti? A konečně, jaké jsou další kroky a cíle lyonského Sciences-Po, aby se dále rozvíjel? Čeho se ještě nepodařilo dosáhnout?

R: Změny jsou tedy velmi zřetelné. Je to snadné. Musíte se vrátit k počátkům IEP. Byly zřízeny proto, aby poskytovaly vyšší státní správě vizi světa, v němž je stát důležitý. Debré a gaullisté věřili ve využití státu jako mocného prostředku modernizace a řízení. To byl výchozí bod. A co se stalo dnes? Svět, ve kterém žijeme, se stal neoliberalním. Prioritou už tedy není vzdělávání intelektuálních nebo administrativních elit, o nichž jsem mluvil dříve, ale vzdělávání manažerů, kteří jsou předurčení k práci ve stále více liberalizované ekonomice. Dobře, když si vezmete IEP na začátku, byly tam samozřejmě tři sekce. Byla tam sekce nazvaná Veřejné služby, sekce nazvaná Ekonomie a finance a sekce nazvaná Politika a společnost. Tento systém explodoval, úplně explodoval a my jsme stále více na trajektorii, která je trajektorií americké univerzity.

T: Trajektorie americké univerzity? Co tím přesně myslíte?

R: Není to složité, model IEP, je model amerických univerzit z doby před patnácti lety, byl vytvořen podle vzoru amerických univerzit. A například Sciences Po Lyon měla ředitele, který byl přesvědčený amerikanofil. Pro něj bylo modelem, který měl přijmout pro Sciences Po Lyon, vytvoření něčeho, co nazval School of Public Affairs. Takže tady to máte. A protože existovala určitá potřeba diverzifikovat nabídku profesí, ne každý byl předurčen k tomu, aby se stal akademikem nebo vysokým státním úředníkem, obracely se IEP stále více k soukromému sektoru, neformálnímu sektoru, nevládním organizacím a podnikatelské sféře. To byl velký rozdíl. Odcházíme od země se suverenistickou vizí státu. Jdeme po trajektorii, po níž dochází k postupné satelizaci Francie a Evropy ve vztahu ke Spojeným státům.

T: Aha, chápu, moc vám děkuji. Chtěl byste dodat ještě něco?

R: Myslím, že se do dalšího tématu již nebudu pouštět, bylo by to na dlouho a takhle bych to rád uzavřel.

T: Ano, děkuji, já jsem takhle s vašimi odpověďmi spokojená, děkuji za váš čas a pomoc, na shledanou.